

Ondernemingsplan Onroerend Erfgoed 2025-2029

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

www.onroenderfgoed.be

Vlaams minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn

Voor het agentschap Onroerend Erfgoed,
administrateur-generaal

Inhoud

Voorwoord.....	5
Leeswijzer	6
1. Meerjarig ondernemingsplan.....	7
1.1. Beleidsdoelstellingen.....	7
SD 1 – We begeisteren de Vlaming voor erfgoedzorg met goede praktijken en sterke verhalen.....	7
OD 1.1 – We bieden relevante kennis en expertise aan erfgoedbeheerders en professionals om een kwaliteitsvolle en begeisterte erfgoedzorg te ontplooiën.....	7
OD 1.2 – We spelen consequent de resultaten uit van onze beheerspraktijk om erfgoedgemeenschappen te begeisteren	10
SD2 – De ‘Fier op dat van hier’-deal: we bundelen de krachten rond sterke erfgoedthema’s en geven daardoor richting.....	17
OD 2.1 – We focussen onze werking op richtinggevende thema’s om erfgoed(zorg) maximaal als hefboom uit te spelen.....	17
OD 2.2 – We bundelen krachten met Vlaamse overheidspartners om een antwoord te bieden op brede maatschappelijke uitdagingen.....	25
OD 2.3 – We zetten in op samenwerking met partners om van erfgoedzorg een gedeelde verantwoordelijkheid te maken.....	31
OD 2.4 – We spelen Vlaamse Erfgoednetwerken uit als referentiepartner om Vlaams erfgoed te promoten en te ontsluiten.....	34
SD3 – We leggen de focus op mensen	36
OD 3.1 – We optimaliseren ons instrumentarium om voortaan de erfgoedbeheerder centraal te stellen.....	36
1.2. Beheersdoelstellingen	43
SD 4 – We zijn een agentschap dat zorgt voor een gemeenschap begeistert door erfgoed.....	43
OD 4.1 – We vertalen onze visie en missie in werking, structuur en cultuur.....	43
SD 5 – We zijn een risicobewuste organisatie.....	45
OD 5.1 – We voeren een beleid om onze risico’s te kennen en te beheersen.....	45
SD 6 – We zijn een mensgerichte organisatie	47
OD 6.1 – We voeren een integraal personeelsbeleid	47
1.3. Reguliere werking.....	51
Indicatoren.....	51
1.4. Agenda’s en plannen 2025-2029.....	56
EU-regelgeving	56
Energiebesparing.....	56

Voorwoord

Beste lezer.

Zorgen voor een gemeenschap begeesterd door erfgoed: daar zetten wij ons bij Onroerend Erfgoed elke dag opnieuw voor in. Als baken, als coach en als co-creatieve partner. Een ambitie die we vorige legislatuur vorm gaven en die we de komende vijf jaar volop zullen uitspelen. Niet op onszelf, maar wel als sterke partner in een breed netwerk.

Begeestering, dat gaat ook over fier zijn. De Vlaming is duidelijk fier op zijn erfgoed. Dat geldt niet alleen voor trotse eigenaars van erfgoed, maar evengoed voor de vele gemeenschappen die terecht fier zijn op het erfgoed in hun buurt, of dat nu verschijnt als bijzonder gebouw, rustgevend landschap, betoverende orgelklanken, maritieme glorie of intrigerende bodemvondst. Het erfgoed dat ons verbindt, dat verhalen vertelt over wie we zijn en waar we vandaan komen als gemeenschap. Maar evengoed de fierheid van de erfgoedprofessional op zijn vakmanschap. De trots van de vakman op een goed uitgevoerd precisiewerk.

Erfgood kan dingen in beweging zetten. Niet alleen als verbindende en enthousiasmerende kracht voor de mensen die zich inzetten voor het erfgood, maar evengoed als hefboom voor bredere maatschappelijke ontwikkelingen. Erfgood als inspiratiebron en kracht. En daar willen wij als agentschap de volgende vijf jaar onze schouders onder zetten.

Voor u ligt ons ondernemingsplan voor de periode 2025-2029. Dat bouwt verder op het Vlaamse Regeerakkoord 2024-2029, de beleidsnota onroerend erfgoed 2024-2029 'Fier op dat van Hier' en onze nieuwe visie, missie en ambities die we in 2024 lanceerden onder het motto 'Zorgen voor een gemeenschap begeistert door erfgoed'. In ons ondernemingsplan doen we uit de doeken waar we ons deze legislatuur op focussen. We leggen daarbij steeds de link met het beleids- en organisatiekader en duiden welke acties we zullen ondernemen, wat die opleveren, hoe het tijdsplan verloopt en binnen welk budgettair kader we werken. We gaan in op de beleidsdoelstellingen, de organisatie-doelstellingen en onze reguliere dienstverlening. We bieden in de eerste plaats een globaal inzicht in de volledige periode tot 2029, gaan vervolgens dieper in op 2025 en kijken tot slot terug op 2024.

Ik zie alvast volgende rode draden voor ons agentschap in de komende vijf jaar:

- Erfgoed en verhalen achter erfgoed bij de Vlaming brengen en in de kijker zetten;
- De Vlaming motiveren om zich in te zetten voor erfgoedzorg;
- Vakmanschap in de erfgoedsector versterken en promoten;
- Onze missie 'Zorgen voor een gemeenschap begeistert door erfgoed' waarmaken;
- Regelgeving, instrumentarium en procedures optimaliseren;
- Inzetten op hoogwaardige innoverende projecten met een hefboomfunctie;
- De rolverdeling en partnerschappen in de erfgoedsector herdenken.

Veel onderdelen van ons dagelijks werk staan ook niet in dit ondernemingsplan. Maar alle taken die we komende jaren begeistert opnemen, moeten wel prioritair gericht zijn op de realisatie van de ambities die u hieronder leest.

Peter De Wilde, Administrateur-generaal

Leeswijzer

Elke legislatuur maken we voor ons agentschap een meerjarig ondernemingsplan. Dat vertrekt vanuit de beleidsnota Onroerend Erfgoed en heeft een tijdsperspectief van vijf jaar. Het meerjarig ondernemingsplan doet uit de doeken op welke manier ons agentschap de beleidsdoelen van de minister in dat tijdsbestek zal waarmaken en hoe we onze organisatie de volgende jaren zullen ontwikkelen. Dit meerjarige perspectief diepen we vervolgens uit in een jaarplan voor 2025 en we bieden aansluitend een terugblik op onze realisaties in 2024. Deze drie tijdsdimensies vormen de hoofdstructuur van dit document.

In elk deel keren drie luiken telkens terug: beleidsdoelstellingen, beheersdoelstellingen en reguliere werking. De beleidsdoelen worden gestuurd door de minister en de Vlaamse regering. Ze leggen klemtonen in het bestaande beleid en geven richting aan de ontwikkeling van nieuw beleid. De indeling van dit luik volgt de beleidsnota en de Beleids- en Begrotingstoelichting, met strategische doelstellingen, operationele doelstellingen en initiatieven. De beheersdoelstellingen omvatten het aspect organisatieontwikkeling. In dat deel duiden we hoe we onze organisatie zelf vorm geven en op welke manier we overheidsbrede doelstellingen en opdrachten op dat vlak realiseren. Tot slot bieden we een inzicht in onze reguliere werking. Dat luik gaat over de dagelijkse dienstverlening die we aan onze interne en externe klanten leveren. De indeling gebeurt volgens de hoofdprocessen van onze werking.

1.1. Beleidsdoelstellingen

SD 1 – We begeisteren de Vlaming voor erfgoedzorg met goede praktijken en sterke verhalen

Initiatief 1: We maken van vakmanschap het hart van onze sector

Kennis over en het beheersen van de vaak oude materialen en technieken waarmee erfgoed tot stand is gekomen en die ook nodig zijn voor de instandhouding ervan is cruciaal voor kwaliteitsvol en toekomstbestendig beheer. We houden vakmanschap en ambachten levend, zodat de kennis en technieken niet verloren gaan. We zetten daartoe een proefproject op met de departementen CJM en Onderwijs, Herita vzw, Syntra, Monumentenwacht en andere relevante partners. We moedigen het in de kijker zetten van traditioneel vakmanschap op restauratiewerven aan, door er gericht over te communiceren en aansluiting te zoeken bij publieksevenementen.

De erfgoedsector beschikt over voldoende (geschoolde) vaklui om kwaliteitsvolle restauraties ook in de toekomst mogelijk te maken.

2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
0	25	75	225	0	325

Actie 1.1: We maken van vakmanschap het hart van onze sector

De actie verloopt via vier pistes:

Behoud van vakopleidingen in het 7de leerjaar secundair onderwijs:
Vanaf het schooljaar 2025-2026 worden de 7de leerjaren van het secundair onderwijs

De Onroerenderfgoedprijs met prijsuitreiking is een traditionele afspraak met de sector. We herzien de organisatie ervan in de overtuiging dat er meer in zit dan nu. De prijs moet meer weerklink krijgen, zich duidelijker onderscheiden van regionale prijzen en alle facetten van het onroerend erfgoed en de onroerenderfgoedsector omvatten. Met de prijs willen we niet enkel het erfgoed vieren in al zijn facetten, en dit elke dag van het jaar in plaats van enkel tijdens een prijsceremonie; vooral willen we organisaties en initiatiefnemers eren die zich inzetten voor onroerend erfgoed én een kwaliteitslabel toekennen aan realisaties en praktijken die bijdragen aan behoud, beleving en waardering van erfgoed. Ook hier maken we de omslag van het erfgoedobject naar de menselijke begeestering ervoor.

We bekijken ook de ondersteuning van een tv-reeks of media-formats die aandacht besteden aan erfgoed en monumentenzorg en de verhalen die er achter schuilen.

Een opgefrist en divers aanbod aan evenementen en media-formats brengt de verhalen van en over erfgoed, erfgoedzorg en erfgoedzorgers naar boven en begeestert zo een breed publiek.

2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
0	520	1.250	1.700	200	3.670

Om regelmaat te brengen in waardevolle publieksinitiatieven stellen we een overkoepelende evenementenstrategie op. We vertrekken vanuit een verkenning van bestaande initiatieven, hun sterktes en zwaktes, onze betrokkenheid daarbij en de onderlinge samenhang of afstemming tussen de evenementen. Rekening houdend met de beleidsthema's en onze missie, stellen we een evenemententypologie op en bepalen we criteria voor onze actieve deelname of financiële ondersteuning. We gaan daarbij in dialoog met de organisatoren van evenementen met brede uitstraling en onderzoeken samenwerkingsmogelijkheden. We verankeren het resultaat in een evenementenstrategie voor de legislatuur, met perspectief op de langere termijn. Vanaf 2026 rollen we onze strategie uit in de praktijk.

Ter vervanging van de Onroerenderfgoedprijs zetten we een evenement op poten dat erfgoedgemeenschappen in de kijker zet, verhalen over erfgoedzorg(ers) naar het brede publiek.

2025

2025	2026	2027	2028	2029	Totaal

1.493	1.293	1.453	1.493	1.553	7.285
-------	-------	-------	-------	-------	-------

Actie 4.1: We verruimen de projectsubsidies voor onderzoek en publiekswerking

Aanpak

In eerste instantie sturen we de projectsubsidies syntheseonderzoek en educatie/publiekswerking bij binnen het bestaande reglementaire kader (actuele subsidiepercentages, beoordelingscriteria, ...). We gaan na welke beleidsmatige en maatschappelijke thema's binnen dat kader aan bod kunnen komen om de oproep 2026 (te lanceren in 2025) zo veel mogelijk in de richting van maatschappelijke relevantie te sturen. Tegelijk werken we een voorstel uit hoe de regelgeving, het subsidiepercentage en het procedurele kader bijsturing kunnen krijgen om de projectsubsidies volledig open te trekken naar het brede erfgoedveld en maximaal te laten aansluiten op maatschappelijke thema's en beleidsprioriteiten, met kansen voor alle doelgroepen. In het licht van dat laatste is zeker het subsidiepercentage van belang. We vertalen dit voorstel vervolgens door naar de toepasselijke regelgeving.

In aanloop naar de volgende oproepen maken we een meerjarige kalender bekend met de thema's voor de rest van de legislatuur, zodat kandidaten voldoende tijd hebben om tot een gedegen voorstel te komen en samenwerkingsverbanden aan te gaan. Bij de keuze van de thema's en het bepalen van de gewenste output zoeken we aansluiting bij de andere beleidsprojecten (bv. vakmanschap, jongeren, verhalen achter erfgoed, mediaformats).

Om de resultaten van de projectsubsidies in de schijnwerpers te plaatsen én kandidaten inspiratie te bieden, organiseren we weerkerende evenementen. Voor de projectsubsidie syntheseonderzoek is dit een jaarlijkse studiedag, gericht op erfgoedprofessionals en kennispartners. Voor de projectsubsidie educatie/publiekswerking zetten we een tweejaarlijks event op dat laagdrempeliger en meer publieksgericht is.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Voorstel voor thematische focus projectsubsidies binnen actueel kader en aanpassingen voor nieuw kader	■				
Lancering oproep projectsubsidies met thematische focus binnen actueel kader		■			
Subsidiepercentage en criteria projectsubsidies aangepast in regelgeving		■			
Meerjarenkalender met thema's projectoproepen in nieuw kader		■			
Toekenning projectsubsidies met thematische focus binnen actueel kader		■			
Inspiratiedag publiekswerking		■			■
Lancering projectoproepen in nieuw kader		■	■	■	■

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Verkenning opportuniteiten voor jongerencommunicatie in geplande beleidsinitiatieven					
Oplevering uitbesteed onderzoek jongerencommunicatie in de erfgoedsector					
Strategie jongerencommunicatie					
Studiedag jongerencommunicatie					

Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2024-2029

Doel

Budget (keuro)

2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
50	70	16	16	16	168

Aanpak

Daarnaast gaan we na wat de mogelijkheden zijn voor een platform rond varende erfgoed. In een eerste verkenningfase brengen we de varenderfgoedgemeenschap in kaart, met aandacht voor de actoren en de beheersuitdagingen waar zij mee worstelen. We gaan na welke

2025

Tot slot bouwen we een toolbox uit voor andere erfgoedzorgers en erfgoedgemeenschappen die ervaringen willen uitwisselen of zich willen verenigen. We trekken van een verkenning van bestaande instrumenten en methodieken om lacunes en hun mogelijke invulling te detecteren. We brengen relevante instrumenten, methodieken en good practices samen in een toolbox waar geïnteresseerde erfgoedgemeenschappen zelf mee aan de slag kunnen.

SD2 – De ‘Fier op dat van hier’-deal: we bundelen de krachten rond sterke erfgoedthema’s en geven daardoor richting

Initiatief 6: We organiseren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'Versterken van buurten en dorpskernen'

Met het thema 'Versterken van buurten en dorpskernen' willen we het signaal geven dat we vanuit de erfgoedzorg de maatschappelijke kaart trekken. Samen met Vlaamse overheidspartners en private actoren zoeken we een gezamenlijk verhaal. In de geest van de studie 'Erfgoed als hefboom' zetten we onroerend erfgoed in om maatschappelijke en economische meerwaarde te genereren op het terrein.

We modelleren de 'Fier op dat van hier'-deal naar de Nederlandse Erfgoed Deal, de Britse Heritage Action Zones en onze eigen brownfieldconvenanten. De draagwijdte van de ambities wordt mee bepaald door het inhoudelijke en financiële engagement dat partners op alle niveaus opnemen. Erfgoedzorg is geen absolute finaliteit, maar wel steeds een deel van de oplossing.

Actie 6.2: We herwaarderen beelden en gedenktekens

Aanpak

In de openbare ruimte zijn overal standbeelden en gedenktekens aanwezig die verwijzen naar het verleden, maar waar mensen aan voorbij lopen zonder daarbij stil te staan. Daarom zetten we een campagne op om ze in ere te herstellen. We richten ons op lokale gemeenschappen en burgers die aan de slag willen met standbeelden en gedenktekens in hun buurt. Lokale besturen, als beheerder van het openbare domein, zijn een belangrijke tussenschakel. Monumentenwacht is onze voorkeurspartner voor de vaktechnische kennis.

Als voorbereiding zoeken we een geschikte partner om ondersteuning te bieden bij de vaktechnische kennis over reiniging en onderhoud. We gaan daartoe in eerste plaats in overleg met Monumentenwacht. Daarnaast gaan we in dialoog met lokale besturen over de randvoorwaarden om aan de slag te gaan met standbeelden en gedenktekens die zij beheren. Tot slot zoeken we een partner die de inzet van vrijwilligers kan ondersteunen. Op die manier creëren we een netwerk van facilitatoren achter de schermen.

We zorgen voor de opmaak van handleidingen voor reiniging en onderhoud. Die beantwoorden vragen over klassieke schadebeelden en oorzaken, wat je zelf kan doen zonder risico op schade, hoe je dat doet en met welke materialen of producten, en wat je best overlaat aan een professional. Deze handleidingen behandelen de frequent voorkomende materialen en zijn in eerste instantie gericht op vrijwilligers en verenigingen. Bij uitbreiding kunnen ze ook gebruikt worden door lokale uitvoeringsdiensten. We maken deze handleidingen publiek beschikbaar en promoten ze bij het publiek. We streven naar een dynamisch, laagdrempelig en hands-on format.

Eind 2026 lanceren we een wervende campagne naar geëngageerde gemeenschappen. We doen dat onder een herkenbare en uniforme communicatieve vlag, via een breed spectrum aan kanalen. We zorgen dat zij beroep kunnen doen op het nodige vakmanschap om de status en het schadebeeld ter plaatse in kaart te brengen en advies te krijgen over reiniging en onderhoud, met onderscheid tussen zelf uit te voeren handelingen en handelingen voor een professional. We moedigen lokale besturen aan om de vrijwilligers logistiek te ondersteunen en hun acties te faciliteren. Onze partner met kennis over vrijwilligersinzet leidt dit mee in goede banen.

Bij de uitvoering van deze actie leggen we de link met actie 6.1 'We brengen erfgoedplekken tot leven met verhalen over mensen'.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Partnerschappen voor vaktechnische kennis en vrijwilligersondersteuning					
Randvoorwaarden in kaart					
Handleidingen reiniging en onderhoud					
Lancering wervende campagne					
Eerste terreinrealisaties					

Zoals voorzien bij de opmaak evalueren we het eerste actieprogramma bij het onroerenderfgoedrichtplan en actualiseren we het, waarbij we rekening houden met de ervaringen in de opgestarte uitvoeringsfase.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Inspiratiesessie					
Ambitie pilootprojecten					
Verankering ambities Herita-landgoederen in SWO 2026-2030					
Lancering oproep erfgoedpremies thema 'landgoederen'					
Plan van aanpak pilootprojecten Vlaamse erfgoedeigendommen					
Onderzoeksrapport analyse beschermd bestand landgoederen					
Preselectie erfgoedpremies thema 'landgoederen'					
Oplevering eerste terreinrealisaties pilootprojecten					
Oplevering evaluatie actieprogramma 'Landgoederen'					
Lancering communicatie-aanbod					
Ontwerpbeschermingsbesluiten					
Toekenning erfgoedpremies thema 'landgoederen'					
Geactualiseerd actieprogramma					

Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2024-2029

Na een evaluatie in overleg met de partners, sturen we partnerschappen bij waar nodig. We hanteren het onroerenderfgoedrichtplan-instrument om in samenspraak met de eigenaars en beheerders van publiek en privaat religieus erfgoed en relevante partners (zoals PARCUM vanuit de jarenlange ervaring en expertise inzake religieus erfgoed) tot innovatieve, integrale oplossingen te komen voor de vele kerken, abdijen, kloosters, kapellen, religieuze objecten, tradities, archieven en klinkend erfgoed. Ook hier willen we de focus leggen op concrete werven als einddoel: we maken een actieplan voor beschermde kerken in Vlaanderen met het oog op de uitvoering van concrete projecten en zoeken hiervoor naar synergieën met de minister bevoegd voor Binnenlands Bestuur.

De Fier op dat van Hier-deal 'toekomstgerichte zorg voor religieus erfgoed' mobiliseert partners om gezamenlijk een afgesproken menu aan ontwikkelingen op het terrein te realiseren en erfgoed als hefboom in te zetten voor bredere maatschappelijke ontwikkelingen. Een onroerenderfgoedrichtplan vormt hiervoor het actiekader en het erfgoedinstrumentarium wordt gericht ingezet.

2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
0	300	550	600	15.550	17.000

Aanpak:

We analyseren de kerkenbeleidsplannen die de lokale besturen moeten actualiseren in 2025. Op die manier gaan we na hoe het gebruik van de kerken in Vlaanderen zal evolueren en wat de verwachte impact daarvan is op omgeving en gemeenschap. We leggen daarbij ook de link met de kerken op de wachtlijst (toestand, ondersteuningsvraag, toekomstambities, potentieel als piloot- of voorbeeldproject, ...).

We geven een pilootfase vorm waarin we opportuniteiten uittesten op een selectie aan projecten met groot potentieel. Daarvoor lanceren we in 2027 een oproep voor erfgoedpremies. We leggen de lat hoog bij de selectiecriteria en richten ons op innovatieve projecten in religieus erfgoed: innovatief in de bestemming, de aanpak, het financieringsmodel, enz. Ook hefboompotentieel is een belangrijk criterium. We stimuleren actief projecten met hoog potentieel die we detecteren, onder meer uit de analyse van de kerkenbeleidsplannen. We organiseren bij de lancering een inspiratiemarkt waar we de verwachtingen duidelijk maken aan potentiële indieners, hen inspiratie bieden, en hen met mekaar en met potentiële partners in contact brengen (financiering, concept- en projectontwikkeling, ...). Op die manier streven we ernaar dat enkel reële kanshebbers de stap zetten en dat de ingediende concepten van hoge kwaliteit zijn. Conform de procedure van de erfgoedpremies via oproep volgt de jurering en preselectie in 2028 en de toekenning van de premies in 2029.

Als aanzet voor het onroerenderfgoedrichtplan voeren we een analyse en evaluatie uit als basis voor haalbare keuzes. Daarbij nemen we de bestaande instrumenten onder de loep, identificeren we de lacunes en zoeken we mogelijke synergieën. We identificeren welke partners nodig zijn en evalueren eerdere initiatieven. We kijken tot slot naar andere lopende en afgeronde initiatieven rond het thema in Vlaanderen en internationaal, financiële ondersteuningsmogelijkheden, uitdagingen en belanghebbenden. We laten de visievorming uitmonden in een onroerenderfgoedrichtplan.

In het kader van behoud en beheer maakt de herwaardering van kerken in neostijlen deel uit van het actieprogramma. Daartoe maken we een analyse van het (beschermde) bestand aan kerken in neostijlen in Vlaanderen, met bijzondere focus op de interieurs. We publiceren voor de herwaardering van kerken in neostijlen een gemotiveerde en toegankelijke herwaardering per thema-type (10-tal) en voor een beperkt aantal representatieve sites (30-tal), verwerkt in (online) publicaties of inventarisfiches.

Om de opgedane kennis ook in praktijk om te zetten, gaan we op zoek naar een selectie aan kerken waar een exemplarische openstelling gerealiseerd kan worden. We benaderen ze als test- en showcases om de innovatieve toegangs- beveiligingstechnieken uit te rollen en de verhalen naar het publiek te brengen. Daarbij gaan we onder meer, in samenspraak met geëngageerde gemeenschappen, gericht op zoek naar spraakmakende kerken die nog in het aanbod ontbreken. We gaan na wat de meest geschikte wijze is om de testcases financieel of logistiek te ondersteunen.

Bij het toekennen van premies zetten we lokale besturen en kerkfabrieken aan om ook initiatieven te ondernemen voor de openstelling van de gerestaureerde kerkgebouwen.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Terreinverkenning en oplossingsgerichte aanbevelingen					
Coördinerende partner					
Studie innovatieve beveiligingstechnieken					
Lancering wervende campagne					
Selectie testcases					
Realisatie eerste testcases					

Initiatief 9: We bundelen de krachten met de bevoegdheid cultureel erfgoed om als erfgoedsector een stevig statement te kunnen maken

We spelen de complementariteit tussen erfgoedvormen en -uitdagingen uit: ze slaan immers de brug tussen ruimtelijk-materiële en culturele vraagstukken. We onderzoeken in de eerste twee jaren van de regeerperiode samen met het Vlaams departement Cultuur, Jeugd en Media en de betrokken actoren hoe we een doortastend geïntegreerd erfgoedbeleid vorm kunnen geven.

Budget (keuro)

Actie 9.1: We bundelen de krachten met de bevoegdheid cultureel erfgoed om als erfgoedsector een stevig statement te kunnen maken

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Verkennde nota					
Selectie beleidsthema's waar verdere afstemming en integratie nodig is					
Nota aan de Vlaamse Regering					
SWO Onroerend Erfgoed – departement CJM					

Budget (keuro)

2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
35	35	35	35	35	175

Actie 10.1: We zetten samen met de Vlaamse departementen Omgeving, ANB, VLM en Toerisme in op de Vlaamse Parken

Aanpak

Een goed en actueel zicht op de erfgoedwaarden in de Vlaamse Parken vormt de basis voor de inzet vanuit Onroerend Erfgoed in de Vlaamse Parken. Om te zorgen dat cultuurhistorische kennis kan worden meegenomen in de gebieds(ontwikkelings)processen van de Vlaamse Parken en om de sectorale (IOED) en transversale (Regionale landschappen) actoren daarbij te ondersteunen, moeten de Vlaamse Parken beschikken over erfgoed informatie die accuraat en up-to-date is en die op gebiedsniveau van belang is. Daartoe actualiseren we stelselmatig de landschapsatlas in het werkingsgebied van de Vlaamse Parken.

We nemen deel aan het Vlaamse Parkenbureau, dat de coördinatie van het Vlaamse Parkenbeleid en de generieke communicatie verzorgt. We zorgen daarbij voor de integratie van erfgoedgerichte acties in het jaarlijkse actieprogramma en voeren deze mee uit. Een eerste voorbeeld is de fotomonitoring in de Vlaamse Parken die in 2025 wordt opgezet.

Via het programmateam Landschapsparken, ingebed in het Open Ruimte Platform, zorgen we in een lerend netwerk voor verspreiding van kennis naar de betrokken partners over de bijdrage van erfgoed aan maatschappelijke uitdagingen.

Via de ambtelijke transversale werkgroepen van de individuele Parken gebeurt afstemming met en tussen de verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid. Door een selectieve deelname aan deze transversale ambtelijke werkgroepen valoriseren we de gebiedskennis van onze erfgoedconsulenten en -onderzoekers bij de door de Vlaamse Parken opgezette initiatieven.

We gaan na hoe we de Parken-gebieden kunnen aanwenden als experimenteerruimte voor algemene landschapszorg, op welke actuele uitdagingen (klimaat, wateroverlast en droogte, biodiversiteit, leefomgeving, gezondheid) onroerend erfgoed mee oplossingen kan bieden, hoe we bestaande instrumenten en methodieken kunnen uittesten en welke verhaallijnen in de Parken aansluiten bij onze beleidsthema's om ze er mee in te bedden. Het resultaat van deze denkoefening bundelen we in een visienota op onroerend erfgoed in Vlaamse Parken.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Erfogoedacties in jaarprogramma Vlaams Parkenbureau	■	■	■	■	■
Methodologie actualisatie Landschapsatlas		■			
Kennisdeling over erfgoed en maatschappelijke uitdagingen		■	■	■	■
Visienota 'onroerend erfgoed in Vlaamse Parken'		■			
Geactualiseerde Landschapsatlas binnen Vlaamse Parken					■

validatie voor aan de bevoegde minister(s) en ondersteunen de collega's van VEKA bij het regelgevingstraject. Na de wijziging van het Energiebesluit communiceren we de afwijkings-, uitzonderings- en vrijstellingsmogelijkheden naar de verschillende doelgroepen.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Voorstel voor individuele, geobjectieerde afwijkmogelijkheid van minimale energienormen in de Vlaamse Codex Wonen					
Voorstel voor stroomlijning en vereenvoudiging van afwijkmogelijkheden, uitzonderings- en vrijstellingsmogelijkheden in Energieregeling					
Wijziging Vlaamse Codex Wonen i.f.v. individuele, geobjectieerde afwijkmogelijkheid van minimale energienormen					
Communicatiecampagne afwijkmogelijkheden					
Wijziging Energieregeling i.f.v. stroomlijning en vereenvoudiging van uitzonderings-, afwijkmogelijkheden en vrijstellingsmogelijkheden voor onroerend erfgoed					

Actie 11.2: We onderzoeken en faciliteren de formule van 'wooncoöperaties' voor grotere beschermde gehelen

Doel

We bekijken of en hoe wooncoöperaties mee een duurzame oplossing kunnen bieden voor het realiseren van een woonbestemming in grotere beschermde gehelen.

Aanpak

In 2025 eindigt het leertraject 'coöperatieve woonprojecten' waar Onroerend Erfgoed aan bijdraagt. Dit leertraject, inclusief pilootprojecten, vormt het startpunt voor een analyse waarin we nagaan wat het potentieel is voor wooncoöperaties binnen het onroerenderfgoedveld, wat eventuele drempels zijn (bv. regelgeving, procedures), wat haalbare financieringsmodellen zijn en voor welke types erfgoed wooncoöperaties een meerwaarde kunnen bieden. Daarbij blijven we afstemmen met het beleidsveld Wonen.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Afronding leertraject coöperatieve woonvormen					
Oplevering haalbaarheidsanalyse coöperatieve woonvormen in erfgoed					

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Beleidsaanbevelingen voor rampenstrategie	■				
Aansluiting als partner bij (inter)nationale initiatieven		■			
Lancering sensibiliseringscampagne		■			
Kaarten met risicogebieden			■		
Prioritair erfgoed geïdentificeerd				■	
Prioritair erfgoed digitaal gedocumenteerd					■

Initiatief 14: We bereiden kandidaat-onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoeddiensten voor op een erkenning of bijsturing daarvan

Lokale besturen staan dicht bij de burger en bij het terrein, en zijn zelf ook erfgoedbeheerders. Zij zijn dan ook sleutelpartners in een beleid dat mensen centraal stelt. We bereiden geïnteresseerde kandidaat-OEG voor op de volgende erkenningsrondes (2026 of 2029). IOED's moeten zich afstemmen op de Vlaamse referentieregio's. Ook culturele partners zijn gevat door deze herverkaveling, wat mogelijk nieuwe samenwerkingsopportuniteiten biedt. Door het opzetten van een lerend netwerk willen we de samenwerking optimaliseren en doordenken over de gewenste evoluties.

Budget (keuro)

2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
10	60	10	10	10	100

Actie 14.1: We bereiden kandidaat-onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoeddiensten voor op een erkenning of bijsturing daarvan

Aanpak

Het ondersteunen van onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten kende in de vorige legislatuur een grote hervorming. De nieuwe werkwijze werd ingebed in onze reguliere werking. We scherpen dit ondersteuningsaanbod verder aan en sturen het bij op basis van de ervaringen, in samenspraak met onze lokale partners.

Voor de ondersteuning van de erkennings- en subsidiërrondes maken we gebruik van website, FAQ's, informatiemarkten, inspiratiedagen, enz. om informatie en duiding te verspreiden. We actualiseren onze formulieren en sjablonen om aanvragen en rapporteringen efficiënter en effectiever te maken. We gaan na wat de vereisten zijn voor een digitale tool die de cyclus van aanvraag, rapportering, toezicht en feedback kan ondersteunen. Specifiek voor erkende onroerenderfgoedgemeenten, die vanaf 2026 moeten beschikken over een gemeentelijk verbalisant, organiseren we eind 2025 de daartoe verplichte opleiding. We streven naar een digitale (online) opleiding zodat kandidaat-verbalisanten niet gebonden zijn aan sporadische vaste opleidingsmomenten. Daarvoor baseren we ons op de opleidingen uit het verleden, maar actualiseren we de inhoud. We beperken ons niet tot theoretische kennis, maar bieden ook praktijkcases en -getuigenissen aan. Tegelijk met het bepalen van de opleidingsinhoud, verkennen we de digitale mogelijkheden voor ontsluiting van de opleiding en examen. We geven het didactische materiaal vorm en integreren het in een digitaal platform. De opgedane ervaring kunnen we hergebruiken voor andere vormen.

Voor het uitbouwen van een lerend netwerk vertrekken we vanuit het doorlopende aanbod aan opleidingen, kennisdelingsmomenten, feedbackmomenten en coaching dat we al organiseren. Daarnaast verkennen we, rekening houdend met best practices uit andere sectoren, hoe een lerend netwerk best vorm kan krijgen en welke ondersteunende tools daarvoor geschikt zijn. We stimuleren onze partners om zelf aan kennisuitwisseling te doen. Een autonome werking van lokale besturen in een co-creatieve samenwerking met het agentschap is het doel. Er is een gedeelde verantwoordelijkheid en alle leden van het lerend netwerk beschouwen het voortbestaan, de kwaliteit en het eigenaarschap ervan als een evidentie.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Webinars beleidsplanning voor IOED's	■				
(digitale) opleiding gemeentelijk verbalisant onroerend erfgoed		■			
Lancering coaching-aanbod nieuw erkende OEG en IOED		■			
Business analyse e-loket erkenning en subsidiëring			■		
Aanbevelingen opzet lerend netwerk			■		
Opstart lerend netwerk				■	

Initiatief 15: We evalueren onze partnerschappen

Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2024-2029

We bekijken onze partnerschappen in het licht van onze beleidsambities, en sturen ze bij waar nodig.

Doel

We beschikken over de partners die we nodig hebben om samen onze beleidsambities waar te maken. We werken samen met deze partners en ondersteunen hen binnen een duidelijk kader. De doelmatigheid van het partnerschap primeert. We nemen afstand van partnerschappen of aspecten daarvan die niet langer relevant blijken.

Budget (keuro)

2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
0	0	0	0	0	0

Actie 15.1: We evalueren onze partnerschappen

Aanpak

Met het oog op de beleidsdoelen voor de legislatuur evalueren we op korte termijn de subsidies aan partners die het uitgavendecreet als enige rechtsgrond hebben ("facultatieve subsidies"). We hanteren daarvoor de criteria uit de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (VCO). We leveren deze evaluatie op in functie van de begrotingsopmaak 2026, samen met aanbevelingen over partners die in 2026 financiële ondersteuning verdienen voor hun bijdrage aan de beleidsprioriteiten.

Tegelijk bepalen we, met het oog op een langetermijnstrategie, een methodiek en kalender voor het evalueren van de gereguleerde subsidie-instrumenten (projectsubsidies, premies, subsidies aan erkende actoren). We stemmen deze af op de beleidsevaluatie volgens de VCO. Vanuit een breder perspectief maken we ook een landschapstekening van alle erfgoedactoren, de huidige ondersteuning die zij (al dan niet) ontvangen en de bijdrage die zij op lange termijn kunnen leveren aan de uitvoering van het onroerenderfgoedbeleid. Op basis van deze evaluaties formuleren we aanbevelingen voor het behouden, afschaffen, bijsturen of opstarten van partnerschappen en subsidielijnen. We streven ernaar om de taakstelling tussen erfgoedpartners op mekaar en op onze eigen rol af te stemmen zodat er een maximale complementariteit ontstaat. We stemmen de timing van deze conclusies af op de begrotingsopmaak 2027 en de lancering van het regelgevende traject voor de bijsturing van de regelgeving (zie actie 18.1, optimalisering van het instrumentarium).

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Evaluatie facultatieve subsidies actoren					
Methodiek en kalender evaluaties subsidie-instrumenten					
Landschapstekening erfgoedactoren					

Budget (keuro)

SD3 – We leggen de focus op mensen

OD 3.1 – We optimaliseren ons instrumentarium om voortaan de erfgoedbeheerder centraal te stellen

Initiatief 18/19: We optimaliseren de regelgeving, het administratieve instrumentarium, de procedures en praktijken en geven zo ruimte aan initiatief. We brengen lijn in het financiële aanbod en reduceren het kluwen aan instrumenten en financieringsstatuten (inclusief premiepercentages)

Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2024-2029

We screenen alle regelgeving, instrumenten, procedures en praktijken en sturen ze bij met het oog op het 'ontzorgen' van erfgoedbeheerders. We nemen de gehele 'administratieve cyclus' van het onroerenderfgoedbeheer onder de loop, vanaf inventarisatie en 24

bescherming tot en met de realisatie van onroerendergoedzorg op het terrein. Complexe concepten als de 'opzichzelfstaande gehelen' worden daarbij tegen het licht gehouden met het oog op een grotere beheersvriendelijkheid. We zorgen voor een beheersbaar 'beschermde bestand' en durven daarbij internationale charters en conventies kritisch in vraag stellen. We optimaliseren de bestaande instrumenten die inspelen op de nieuwe manieren van werken: onroerendergoedrichtplannen, erfgoedpremie via oproep, beheersplannen en beheersovereenkomsten ...

Door de wildgroei aan verschillende premies is het premiesysteem weinig transparant met een grote administratieve last. Daarom schaffen we alle uitzonderingen af en vervangen die door twee regimes: 40% voor private eigenaars, 60% verhoogde premie voor de huidige categorieën. We optimaliseren de erfgoedlening.

Doel

Onze regelgeving, administratief instrumentarium, procedures en praktijken stellen mensen en samenwerking centraal, zijn doelmatig (geen doel op zich), vereenvoudigd, volwaardig operationeel en 'future proof'. We nemen afstand van formules die niet werken. Nieuwe formats testen we uit in de praktijk alvorens ze meer verregaand te verankeren. We zijn een baken waar we moeten, coach en co-creatieve partner waar we kunnen.

Budget (keuro)

2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
9.864	10.200	10.200	10.200	10.200	50.664

Actie 18.1: We optimaliseren het instrumentarium, de procedures en de praktijken en vereenvoudigen het premiestelsel

Aanpak

Deze oefening staat in het teken van een verminderde regeldruk, meer ruimte voor maatwerk en eenvoudigere transparante procedures. Bijzondere aandacht besteden we aan een eenvoudiger procesverloop voor de opheffing of wijziging van beschermingen, voor het wegnemen van drempels die herbestemming en nieuwe invulling belemmeren en voor het mogelijk maken van een pragmatische resultaatgerichte omgang met voorschriften en rechtsgevolgen van beschermingen. De vereenvoudiging en financiële haalbaarheid van het premiestelsel maakt ook integraal deel uit van deze actie.

In die tweede stap bundelen we alle interne en externe feedback waar we over beschikken (bv. klantenbevestigingen, audits, doelmatigheidsanalyses, risicoanalyses, ...) en stellen we overzichten op van knelpunten en verbeterpunten. Daartoe screenen we onze regelgeving, richtlijnen, processen, werkafspraken, enz. We bepalen welke knelpunten en verbetermogelijkheden een interne oplossing kunnen krijgen zonder aanpassing van regelgeving, en waar we regelgeving moeten wijzigen. Ook het financieringsaanbod, en meer bepaald de premiepercentages, maken hier deel van uit. We toetsen vervolgens de resultaten van de analyse aan de budgettaire haalbaarheid en de praktijk. We bundelen de resultaten in aanbevelingen naar organisatie en beleid. Na validatie starten we met de uitvoering van de wijzigingen die mogelijk zijn zonder regelgeving aan te passen.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Omgevingsanalyse, methodiek en inventaris opgeleverd					
Analyse regelgeving, instrumentarium, procedures en praktijken afgerond					
Beleids- en organisatieaanbevelingen					
Lancering aanpassing processen (niet-regelgevingsgebonden)					
Goedgekeurde wijzigingen regelgeving i.f.v. optimalisatie instrumentarium					

Aanpak

Op basis van de gekozen optie zorgen we samen met de betrokken partners -PMV en departement Financiën en Begroting- voor de nodige bijsturing van reglementaire basis, samenwerkingsovereenkomsten, financiële rapportering en werkmethoden.

Bij alle premies die we verstrekken, nodigen we de begunstigden uit om in hun restauratieproject bij te dragen aan de beleidsdoelstellingen: proeftuinen rond en promotie van vakmanschap (bv. werfbezoeken, duiding, scholen, ...), openstellen van kerken, brengen van verhalen achter erfgoed, enz.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Oproepenkalender 2025-2029					
Aanvraagloket (pre)selectiedossiers oproepen geactiveerd					
Lancering oproep meerjarenpremies incl. inspiratiemarkt					
Lancering premieoproep landgoederen					
Afsluiten meerjarenovereenkomst					
Preselectie premieoproep landgoederen					
Lancering premieoproep kerken					
Preselectie premieoproep kerken					
Toekenning premieoproep landgoederen					
Toekenning premieoproep kerken					

We evalueren kritisch de procedures, doorlooptijden en de scheiding van harde en zachte handhaving. Doelstelling is een handhavingsbeleid dat zowel zichtbaar, krachtadig en efficiënt is. We verkennen daarom ook de piste om zachte en harde handhaving nog meer complementair in te zetten.

Budget (keuro)

Actie 21.1: we herbekijken de organisatorische opsplitsing van de handhavingspraktijk en stellen een nieuw meerjarig handhavingsprogramma op

De handhaving onroerend en varend erfgoed is zichtbaar, krachtadig en efficiënt met bijzondere aandacht voor een complementaire inzet van zachte en harde handhaving.

We starten -in samenwerking met de afdeling Handhaving van het departement Omgeving- met een actualisatie van de studie naar de optimalisering van de handhaving onroerend erfgoed die werd uitgevoerd in 2019. We brengen de effecten in rekening van de initiatieven voor verbeterde afstemming die sindsdien doorlopen zijn, de actuele en toekomstige maatschappelijke, regelgevende en organisatorische context en de verwachte resultaten. De uitkomst van deze evaluatie stuurt het vervolgtraject.

In geval van een organisatorische wijziging, met inkanteling van de volledige handhavingsbevoegdheden in het agentschap Onroerend Erfgoed, doorlopen we een transitietraject. We zorgen voor een overdracht van de bevoegdheden via wijziging van de relevante regelgeving en voor een overdracht van medewerkers en budgetten. Parallel werken we aan de aanpassing van sjablonen, processen en (IT-)systemen. We verankeren handhaving in ons organogram, waarbij we rekening houden met zowel harde als zachte handhaving en aandacht hebben voor functiescheiding. De implementatie verloopt parallel aan de implementatie van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving. Bij deze transitie hebben we bijzondere aandacht voor het welzijn van de betrokken medewerkers.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Evaluatie handhavingsbeleid					

Budget (keuro)

2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
0	0	0	0	0	0

Actie 22.1: We geven een kans aan een coachende en co-creatieve rolopname

Aanpak

We starten met het scherp krijgen van criteria om te bepalen welke projecten we in scope nemen voor een regiestructuur, een evaluatie van bestaande regiestructuren in eigen huis en bij andere entiteiten (SWOT) en het afbakenen van een beslissingsketen. We maken een onderscheid tussen een regiestructuur waar interne afstemming primeert en een regiestructuur gericht op afstemming bij projecten met een veelheid aan externe belanghebbenden. Op basis van deze verkennende fase werken we een draaiboek uit dat ingaat op de intake van projecten, de praktische organisatie en rolverdeling, het verloop van het proces, de communicatie, enz. In functie van de effectieve uitrol zorgen we voor opleiding van de betrokken medewerkers. Na twee jaar praktijkuitvoering voorzien we een evaluatie en bijsturing.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Draaiboek regiestructuur					
Implementatie regiestructuur					
Evaluatie regiestructuur en draaiboek					

1.2. Beheersdoelstellingen

De beheersdoelstellingen of organisatiedoelen geven aan wat we ondernemen om onze organisatie verder te ontwikkelen. De doelstellingen vertrekken vanuit organisatiethema's zoals personeelsbeleid, organisatiemanagement en risicomangement. Verschillende van die thema's zijn horizontale doelstellingen voor de hele Vlaamse overheid en worden in sterke mate bepaald door agentschappen als Audit Vlaanderen, Digitaal Vlaanderen, AgO of overheidsbrede beslissingen van de Vlaamse Regering. Net zoals bij de beleidsdoelstellingen werken we met strategische doelstellingen, operationele doelstellingen en initiatieven, gevolgd door acties. Voor elk initiatief bieden we inzicht in de context, waarna we per actie het doel, onze aanpak en het tijdsperspectief duiden. Het budgettaire kader situeert zich volledig binnen onze recurrente werkingsmiddelen en detailleren we niet.

SD 4 – We zijn een agentschap dat zorgt voor een gemeenschap begeesterd door erfgoed

OD 4.1 – We vertalen onze visie en missie in werking, structuur en cultuur

Initiatief 23: We vertalen onze visie en missie in werking, structuur en cultuur

Context

Het agentschap Onroerend Erfgoed lanceerde in 2024 na een participatief traject zijn nieuwe [visie, missie, waarden en ambities](#).

Onze missie is: Zorgen voor een gemeenschap begeistert door erfgoed.

In onze visie is een gemeenschap begeesterd door erfgoed:

- Een gemeenschap waar erfgoed een begeisterende kracht is, een bron van betekenis.
- Een gemeenschap waar erfgoed zorgt voor verbinding en erfgoedzorg maatschappelijk ingebed is.
- Een gemeenschap waar erfgoed een meerwaarde biedt en een hefboom is voor maatschappelijke ontwikkelingen.

In een gemeenschap begeesterd door erfgoed zijn wij als agentschap:

- Een bakken dat zorgt voor een referentiekader.
- Een coach die mensen stimuleert en helpt om met erfgoed aan de slag te gaan en keuzes te maken.
- Een co-creatieve partner die actief meebouwt aan het erfgoed van morgen.

Onze kernwaarden als baken, coach en co-creatieve partner zijn:

- **Openheid:** We zijn transparant over onze werkwijzen, ons handelen en onze beslissingen. We staan open voor samenwerking en co-creatie. We werken aan inclusie en diversiteit.
- **Daadkracht:** We ondernemen zelf actie op het terrein, geven het voorbeeld en inspireren anderen. We nemen beslissingen waar dat nodig is en zijn daarbij consequent. We zijn trots op wie we zijn, wat we kunnen en wat we doen.
- **Wendbaarheid:** We staan open voor andere en nieuwe inzichten. We zijn innovatief en hanteren maatschappelijke meerwaarde als ons uitgangspunt.

We bepalen de kerncompetenties die we als organisatie nodig hebben om onze visie en missie waar te maken. Die koppelen we vervolgens aan de nieuwe functiebeschrijvingen. We bieden handvaten om de visie en waarden te vertalen naar dagelijks gedrag bij onze medewerkers in de uitvoering van hun functie en maken de vertaalslag van de nieuwe visie op leiderschap naar het teamniveau. We brengen in kaart waar hiaten bestaan in kennis, competenties en vaardigheden en komen hieraan tegemoet via een uitgebreid vormingsplan.

Gedurende de hele transitie zorgen we voor een centrale aansturing en afstemming. We rekenen op de inzet en betrokkenheid van veel van onze medewerkers doorheen het proces, maar leggen de coördinatie en continuïteit in een centraal projectteam. We zorgen voor de nodige gespecialiseerde externe begeleiding bij procesoptimalisatie, veranderondersteuning en structuurontwerp. Communicatie, intern en ook extern, vormt een constante onderstroom bij de transitie.

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Governance en ondersteuning opgezet					
Visie en actieplan leiderschap geactualiseerd					
Kerncompetenties bepaald					
Kernprocessen bepaald					
Organisatiestructuur bepaald					
Plan van aanpak herziening bestaande processen					
Functiebeschrijvingen					
Visie en waarden vertaald naar gedrag					
Functies toegewezen					
Nieuwe processen ontworpen					
Implementatie organisatiestructuur					
Vormingsplan lerende organisatie					

OD 5.1 – We voeren een beleid om onze risico's te kennen en te beheersen.

Initiatief 24: We identificeren risico's en nemen gepaste maatregelen

Risicomanagement is een inherent deel van organisatieontwikkeling en -beheersing. Enerzijds richt het zich op crisismanagement bij onverwachte gebeurtenissen met een significante impact die de werking van de organisatie ernstig verstoort of onderbreekt. Door het onvoorziene karakter is het essentieel om draaiboeken, plannen, rolverdeling en structuren klaar te hebben die een snelle respons mogelijk maken. Anderzijds omvat risicomanagement het continu identificeren van risico's in de strategieën, processen en dienstverlening van de organisatie, deze te evalueren naar kans en impact, en adequate maatregelen te treffen om risico's te vermijden of

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Diversiteitsrapport					
Diversiteitsplan					

Aanpak

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Integriteitsbeleid					
Actieplan integriteit					

1.3. Reguliere werking

In dit luik geven we een beeld van onze reguliere werking. Die omvat de hoofdmoot van onze inzet aan mensen en middelen, en dus ook de inspanningen en realisaties voor onze klantgerichte werking. We kunnen die in dit kader niet allemaal in beeld brengen door het enorme aantal individuele dossiers en cases. Bovendien gaat het niet enkel om onze klantgerichte processen, maar ook om heel wat ondersteunende processen die deze mogelijk maken. Daarom gaan we uit van een reeks cijfermatige indicatoren die een globaal beeld geven van de output uit onze reguliere werking. We lijsten de indicatoren op per “hoofdproces”: dit is een groep van operationele processen met gelijkaardige output en finaliteit. Zo bundelen we bijvoorbeeld de behandeling en opvolging van alle verschillende premies en subsidies onder het hoofdproces “financiële stimuli toekennen”. De indicatorenset, maar ook de indeling van onze processen, zal in de loop van de volgende jaren geactualiseerd worden als gevolg van de bijsturing van onze dienstverlening en processen (cf. OD 3.1. “we optimaliseren ons instrumentarium om voortaan de erfgoedbeheerder centraal te stellen” en OD 4.1. “We vertalen onze visie en missie in werking, structuur en cultuur”).

Indikatoren

HP01 - Het agentschap strategisch coördineren	
MINDHP01/01	Realisatiegraad personeelsplan op 31/12/jaar x (aantal VTE AS IS / aantal VTE TO BE)
MINDHP01/02	Benutting vastleggingskredieten beleidskredieten per kwartaal in jaar x
MINDHP01/03	Benutting vereffeningskredieten beleidskredieten per kwartaal in jaar x
MINDHP01/04	Benutting vastleggingskredieten apparaatskredieten per kwartaal in jaar x
MINDHP01/05	Benutting vereffeningskredieten apparaatskredieten per kwartaal in jaar x
MINSHP01/06	Aantal partners waarmee structureel overleg doorging in jaar x t.o.v. aantal partners waarmee structureel overleg gepland was in jaar x
HP02 - Beleidsdocumenten opmaken	
HP03 - Beleidsaanbevelingen opmaken	
HP04 - Regelgevingsvoorstellen uitwerken	
MINDHP04/01	Aantal door het agentschap opgemaakte regelgevingsvoorstellen m.b.t. onroerend erfgoed die voor eerste principiële goedkeuring zijn geagendeerd op de Vlaamse regering in jaar x
HP05 - Beslist beleid doorvertalen naar beleidsuitvoering	
MINDHP05/01	Aantal beslissingen van de Vlaamse Regering waarvoor na onderzoek in jaar x een impact op onroerend erfgoed is vastgesteld
HP06 - Erfgoedbeleid monitoren en evalueren	
MINDHP06/01	Aantal nieuw toegevoegde indicatoren in de Monitor Onroerend Erfgoed in jaar x
HP07 - Meldingen van metaaldetectievondsten en toevalsvondsten behandelen	
MINDHP07/01	Aantal toevalsvondsten dat tot een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een archeologische opgraving leidde t.o.v. het totaal aantal gemelde toevalsvondsten per semester in jaar x

HP12 - Beslissingen nemen en adviezen verstrekken in het kader van het beheer van onroerend erfgoed

MINDHP12/01	Aantal omgevingsvergunningsdossiers waar het agentschap een advies voor verstrekte i.f.v. beschermd erfgoed in jaar x
MINDHP12/02	Aantal planningsinitiatieven waar het agentschap een advies voor verstrekte in jaar x
MINDHP12/03	Aantal door het agentschap behandelde aanvragen voor toelating voor handelingen aan of in beschermde goederen per semester in jaar x
MINDHP12/04	Aantal door het agentschap behandelde aanvragen voor toelatingen archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem per semester in jaar x
MINDHP12/05	Aantal eindbeslissingen van het agentschap over archeologienota's en nota's per kwartaal in jaar x
MINDHP12/06	Aantal behandelde meldingen van handelingen aan beschermd varend erfgoed in jaar x
MINDHP12/07	Aantal verstrekte energieadviezen onroerend erfgoed per semester in jaar x
MINDHP12/08	Aantal door het agentschap ingestelde beroepen tegen de beslissing van vergunningverlenende overheden in jaar x

HP13 - Financiële stimuli toekennen

MINDHP13/01	Het bedrag (euro) vastgelegd voor meerjarenpremieovereenkomsten in jaar x t.o.v. het aantal lopende meerjarenpremieovereenkomsten
MINDHP13/02	Het bedrag (euro) vastgelegd voor erfgoedpremies volgens de standaardprocedure per kwartaal in jaar x t.o.v. het aantal toegekende erfgoedpremies standaardprocedure
MINDHP13/03	Het bedrag (euro) vastgelegd voor erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure per semester in jaar x t.o.v. het aantal toegekende erfgoedpremies bijzondere procedure
MINDHP13/04	Het bedrag (euro) vastgelegd voor onderzoekspremies per kwartaal in jaar x t.o.v. het aantal toegekende onderzoekspremies
MINDHP13/05	Het bedrag (euro) vastgelegd voor restauratiepremies (oude regelgeving excl. meerjarenpremieovereenkomsten) per semester in jaar x t.o.v. het aantal toegekende restauratiepremies (oude regelgeving)
MINDHP13/06	Het bedrag (euro) vastgelegd voor onderhoudspremies voor varend erfgoed in jaar x t.o.v. het aantal toegekende onderhoudspremies voor varend erfgoed
MINDHP13/07	Het bedrag (euro) vastgelegd voor beheerspremies voor varend erfgoed in jaar x t.o.v. het aantal toegekende beheerspremies voor varend erfgoed
MINDHP13/08	het totale vereffende bedrag (euro) voor premies voor werken aan beschermd erfgoed per semester in jaar x t.o.v. het openstaande bedrag aan vereffeningen voor premies voor werken aan beschermd erfgoed (encours)
MINDHP13/09	Aantal premiedossiers op de wachtlijst per semester in jaar x t.o.v. het aantal dossiers op de wachtlijst op 31/12/jaar x-1
MINDHP13/10	Het bedrag (euro) vastgelegd en uitbetaald voor premies voor buitensporige opgravingskosten archeologie per semester in jaar x t.o.v. het aantal toegekende premies voor buitensporige opgravingskosten archeologie
MINDHP13/11	Het bedrag (euro) vastgelegd en uitbetaald voor premies voor vooronderzoek met ingreep in de bodem per semester in jaar x t.o.v. het aantal toegekende premies voor vooronderzoek met ingreep in de bodem

1.4. Agenda's en plannen 2025-2029

EU-regelgeving

Om te zetten EU-regelgeving

Het agentschap moet momenteel geen Europese regelgeving of richtlijnen omzetten in interne regelgeving. We volgen de Europese agenda van nabij op in samenwerking met de collega's binnen het beleidsdomein Omgeving. Deze werking wordt de komende jaren bijgestuurd om proactiever te kunnen wegen op Europese dossiers, sneller tot omzetting van richtlijnen te komen en inbreukprocedures te vermijden of sneller te remediëren.

Inbreukprocedures wegens laattijdige of foutieve omzetting van EU-richtlijnen

Onroerend Erfgoed is (indirect) betrokken partij bij een lopend dossier wegens niet-correcte toepassing van richtlijnen of andere bronnen van het Europese recht. Meer bepaald gaat het om de omzetting van richtlijnen RL2005/36/EG en RL/2006/123/EG over beroepskwalificaties en diensten. De aanduiding als erkende archeoloog wordt door deze richtlijnen beschouwd als een gereguleerd beroep. Om de toegang tot gereguleerde beroepen voor EU-onderdanen te faciliteren (aanvraag tot erkenning van een beroepskwalificatie), is een digitaliseringstool en uniek formulier nodig. Op Vlaams niveau wordt deze omzetting getrokken door het 'Single Digital Gateway' team (SDG) en Digitaal Vlaanderen. Zij begeleiden de Vlaamse entiteiten, waaronder Onroerend Erfgoed, bij de implementatie van een digitaliseringstool met uniek formulier.

We volgen de maandelijkse mededeling aan de Vlaamse Regering met de stand van zaken van de omzetting van EU-richtlijnen op om tijdig te detecteren of het beleidsveld onroerend erfgoed betrokken partij is bij nieuwe inbreukprocedures.

Energiebesparing

De vorige Vlaamse regering schoof de ambitie naar voor om 35% primaire energiebesparing en 55% koolstofemissie-reductie te realiseren tegen 2030. Elke Vlaamse overheidsentiteit moet aangeven hoe ze bijdraagt aan het realiseren van die doelstelling.

Overheidsgebouwen op Vlaams grondgebied moeten vanaf 2028 voldoen aan het minimaal energieprestatielabel. Vanaf 2021 moeten overheidsgebouwen van de Vlaamse overheid zelf een jaarlijkse besparingsdoelstelling van 2,5% op het primair energiegebruik realiseren. Onroerend Erfgoed maakt voor zijn kantoren uitsluitend gebruik van het gebouwenpark in beheer van het Facilitair Bedrijf (hoofdkantoor in passiefgebouw Herman Teirlinck, regionale kantoren in de Vlaamse administratieve centra en erfgoeddepot in Het Depot in Vilvoorde). Het agentschap rekent dan ook op HFB om de doelstellingen voor primaire energiebesparing van het gebouwenpark te realiseren.

De voorbije jaren investeerden we fors in de elektrificatie van onze voertuigen. Die brachten we onder in de gedeelde wagenpool van de Vlaamse overheid zodat we minder wagens in het verkeer brengen en de benutting optimaliseren. Naast de elektrische dienstvoertuigen zetten we in op Cambio-autodelen door onze medewerkers. Voor woon-werkverkeer stimuleren we het STOP-principe bij de keuze van het vervoermiddel (stappen, trappen, openbaar vervoer, privé gemotoriseerd vervoer). In ons geactualiseerde vervoersplan voorzien we om verouderde voertuigen met verbrandingsmotor niet te vervangen bij buitendienststelling. Door een optimalere spreiding van deze verkleinde en dus inherent meer duurzame vloot zorgen we dat

we nog steeds tegemoet komen aan de vervoersbehoeften van onze medewerkers, terwijl we tegelijk onze ecologische impact verkleinen.

Onderzoeksagenda 2025-2029

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Liber amicorum 'Alle dieren groot ende clene. Studies over natuurwetenschappen en archeologie'					
Handleiding voor het opmaken van onroerenderfgoedrichtplannen					
Afwegingskader 'Verwijderen van asbestmaterialen in beschermd onroerend erfgoed'					
Onderzoeksrapport 'Impulsprogramma onroerend erfgoed. Samen bouwen aan bruisende en zorgzame dorpskernen en stadswijken, met onroerend erfgoed als hefboom'					
Onderzoeksrapport 'Het cultureel erfgoed onder water in de binnenwateren, een verkenning'					
Onderzoeksrapport 'evaluatie archeologie 2024' (regelgeving en kenniswinst)					
Bijdrage in boek 'Found in Translation. Digitally transforming the information gathering of cultural heritage data for urban development purposes.'					
Onderzoeksrapport 'methodiek voor actualisatie van landschapsatlas'					
Onderzoeksbalans archeologie : Vroege Middeleeuwen					
Methodologie actualisatie Landschapsatlas					
Onderzoeksrapport analyse kerkenbeleidsplannen					
Onderzoeksrapport 'herinventarisatie' van archeologische en cultuurhistorische relictten in Meerdaalwoud					
Handleiding materiaaltechnisch onderzoek					
Handboek Bodemkunde voor archeologie in Vlaanderen					

[illegible]

[illegible]

Regelgevingsagenda 2025-2029

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Regelgevende bepalingen overdracht bevoegdheden en personeel handhaving (BVR)					
Gewijzigde regelgeving, procedures en overeenkomsten erfgoedlening (ntb)					
Subsidiepercentage projectsubsidies aangepast in regelgeving (BVR)					
Goedgekeurde wijzigingen regelgeving i.f.v. optimalisatie instrumentarium (decreet, BVR, MB)					
Wijziging Vlaamse Codex Wonen i.f.v. individuele, geobjectiveerde afwijkmogelijkheid van minimale energienormen					
Wijziging Energieregelgeving i.f.v. stroomlijning en vereenvoudiging van uitzonderings-, afwijkings- en vrijstellingsmogelijkheden voor onroerend erfgoed					

Evaluatie-agenda 2025-2029

Resultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Evaluatie archeologie	■	■	■	■	■
Evaluatie handhavingsbeleid	■				
Evaluatie facultatieve subsidies actoren	■				
Evaluatie van instrumenten voor kennisontsluiting		■			
Evaluatie internationale werking agentschap		■			
Evaluatie gesubsidieerde partnerschappen en subsidie-instrumenten		■			
Evaluatie actieprogramma 'Landgoederen'				■	
Evaluatie proefopleiding vakmanschap					■

Onderstaande tabel geeft de stand van zaken van het personeelsplan van het agentschap Onroerend Erfgoed op 31 december 2024. Deze momentopname zetten we af tegen de vooropgestelde eindsituatie op 31 december 2025. Personeelsaantallen zijn daarbij uitgedrukt in voltijdse equivalenten (vte). Het weddebudget voor 2025 bedraagt 20.825.000 euro (exclusief toekomstige indexeringen die in de loop van het jaar bijgesteld worden vanuit de centrale indexprovisie naarmate ze zich voordoen).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Functie	Rang	Funcatiefamilie	AS IS 31/12/24	STATU TAIR	CONT RACT.	TO BE 31/12/25
Administrateur-generaal	A3	Topkader	1	1	0	1
Afdelingshoofd	A2A	Leidinggevende middenkader	3	3	0	3
Senior Organisatieadviseur	A2E	Organisatie ondersteunende functies	0	0	0	1
Senior Beleidsadviseur	A2E	Beleidsfuncties	1	1	0	1
Senior adviseur strategie	A2E	Beleidsfuncties	0	0	0	1
Senior adviseur (N-project Handhaving)	A2E	Projectmanagement	1	1	0	1
Projectleider overdracht archeologische kennis	A2E	Onderzoeksfuncties	1	1	0	1
Directeur	A2	Lager kader	8,7	8,7	0	10
Financieel adviseur	A2	Organisatie ondersteunende functies	1	1	0	1
Adviseur onderzoeksprogrammatie	A2	Organisatie ondersteunende functies	1	1	0	1
Adviseur transversale projecten	A2	Onderzoeksfuncties	1	1	0	1
HR business partner	A2	Organisatie ondersteunende functies	0	0	0	1
Organisatiearchitect	A2	Organisatie ondersteunende functies	1	1	0	0
Beleidsmedewerker	A1	Beleidsfuncties	9,6	7,8	1,8	10
Communicatiespecialist	A1, B2, B1	Organisatie ondersteunende functies	5,4	4,4	1	6
Coördinator communicatie	A1	Organisatie ondersteunende functies	1	0	1	1
Woordvoerder	A1	Organisatie ondersteunende functies	0	0	0	1
Publiekswerker	A1	Organisatie ondersteunende functies	1	0	1	1
Conservator (A)	A1	Technisch specialist	1,6	0,8	0,8	2
Conservator (B)	B1	Themaspecialist	1	1	0	1
Collectieregistrator	A1	Technisch specialist	1	0	1	1
Erfgoedconsulent	A1, B2	Klantenadviserende functies	58,8	48,8	10	58
Specialist kwaliteitszorg & afstemming	A1	Organisatie ondersteunende functies	7	5	2	7
Erfgoedonderzoeker	A1, B2	Onderzoeksfuncties	43	41	2	45
HR generalist	A1	Organisatie ondersteunende functies	2	2	0	2

2. Jaarplan 2025

Ons ondernemingsplan voor 2025 beperken we tot een herneming van de resultaten voor dit eerste jaar uit het meerjarig perspectief, zij het in een uitgebreidere en concreter omschreven vorm. Voor een beschrijving van de acties, de ruimere context van de mijlpalen en de inhoud van de mijlpalen zelf verwijzen we naar het meerjarige luik. De mijlpalen van het jaarplan 2025 volgen dezelfde indeling als het meerjarige ondernemingsplan.

Aanvullend op de beleids- en beheersdoelstellingen nemen we een overzicht op met de voornaamste mijlpalen uit onze reguliere werking voor 2025. Het betreft geen omvattend inzicht in de output van al onze processen, maar enkel de voornaamste resultaten of resultaten die niet recurrent zijn.

Beleidsdoelstellingen 2025

Mijlpaal	Q1	Q2	Q3	Q4
OD 1.1. We bieden relevante kennis en expertise aan erfgoedbeheerders en professionals om een kwaliteitsvolle en begeesterde erfgoedzorg te ontplooiën				
Actie 1.1: We maken van vakmanschap het hart van onze sector				
Beleidsaanbeveling over de organisatie van specialisaties in het 7 ^{de} jaar bso zijn aan de bevoegde ministers bezorgd		●		
Actie 2.1: We zetten in op professionele netwerken en onze internationale reputatie				
Een inventaris van kennisnoden en -aanbod bij erfgoedbeheerders, agentschap en partners is opgesteld				●
De instrumenten voor kennisontsluiting van het agentschap zijn geëvalueerd				●
De internationale werking van het agentschap is geëvalueerd				●
OD 2.1. We spelen consequent de resultaten uit van onze beheerspraktijk om erfgoedgemeenschappen te begeisteren				
Actie 3.1: We versterken de uitstraling van onze publieksevenementen				
De evenementenstrategie 2029-2034 is opgeleverd				●
Actie 3.2: We zetten in op media-formats				
<i>Geen mijlpalen in 2025</i>				
Actie 4.1: We verruimen de projectsubsidies voor onderzoek en publiekswerking				
De resultaten van de projectsubsidies syntheseonderzoek zijn voorgesteld op een studiedag		●		
Een voorstel voor thematische focus bij de projectsubsidies binnen het actueel (regelgevend) kader en een voorstel van aanpassing voor een nieuw kader zijn aan de minister bezorgd		●		
De oproepen voor projectsubsidies met thematische focus binnen het actueel (regelgevend) kader zijn gelanceerd				●
Actie 4.2: We trekken prestigieuze congressen aan				
De conferentie 'IKUWA 8' heeft plaatsgevonden				●
De conferentie 'The International Big Stuff' heeft plaatsgevonden				●

Mijlpaal	Q1	Q2	Q3	Q4
OD 3.1. We optimaliseren ons instrumentarium om voortaan de erfgoedbeheerder centraal te stellen				
Actie 18.1: We optimaliseren het instrumentarium, de procedures en de praktijken en vereenvoudigen het premiestelsel				
Een omgevingsanalyse over de verwachtingen, een methodiek voor de screening van regelgeving en uitvoeringspraktijk, toetsingscriteria voor conformiteit en een inventaris van de instrumenten binnen scope is opgeleverd		●		
De analyse van de regelgeving, het instrumentarium, en de administratieve procedures en praktijken is uitgevoerd			●	
Beleids- en organisatieaanbevelingen voor de bijsturing van regelgeving, instrumentarium en administratieve procedures en praktijken zijn voorgelegd aan de minister				●
Actie 18.2: We optimaliseren de erfgoedlening				
Beleidsaanbevelingen over een nieuwe focus voor de erfgoedlening zijn voorgelegd aan de minister				●
Actie 20.1: We plannen nauwgezet oproepenrondes en pakken de historische wachtlijst voor restauratie- en erfgoedpremies aan				
De oproepenkalender 2025-2029 is voorbereid ter mededeling aan de Vlaamse regering		●		
Het digitale aanvraagloket voor (pre)selectiedossiers bij erfgoedpremies volgens oproep is geactiveerd				●
De oproep voor meerjarenerfgoedpremies is gelanceerd				●
Een inspiratiemarkt voor de meerjarenerfgoedpremies heeft plaatsgevonden				●
Actie 21.1: we herbekijken de organisatorische opsplitsing van de handhavingspraktijk en stellen een nieuw meerjarig handhavingsprogramma op				
De evaluatie van het handhavingsbeleid is geactualiseerd		●		
<i>De regelgevende bepalingen voor de overdracht van bevoegdheden en personeel zijn voorbereid voor goedkeuring door de Vlaamse regering (indien optie 1)</i>			●	
<i>Het samenwerkingsprotocol over handhaving tussen Onroerend Erfgoed en het departement Omgeving is geactualiseerd (indien optie 2)</i>				●
Actie 21.2: We implementeren het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving				
De noodzakelijke aanpassingen aan processen, sjablonen en ondersteunende tools zijn in kaart gebracht			●	
De processen en sjablonen zijn aangepast met het oog op de uitvoering van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving				●
Actie 22.1: We geven een kans aan een coachende en co-creatieve rolopname				
<i>Geen mijlpalen in 2025</i>				

Beheersdoelstellingen 2025

Mijlpaal	Q1	Q2	Q3	Q4
OD 4.1. We vertalen onze visie en missie in werking, structuur en cultuur				
Actie 23.1: We vertalen onze visie en missie in werking, structuur en cultuur				
De governance van de transitie is geïnstalleerd en externe ondersteuning is aangesteld		●		
De visie en het actieplan over leiderschap van het agentschap zijn geactualiseerd in functie van de vernieuwde visie en missie				●
De kernprocessen van het agentschap zijn bepaald met het oog op het realiseren van de visie en missie				●
De kerncompetenties die nodig zijn om de visie en missie te realiseren zijn bepaald				●
OD 5.1. We voeren een beleid om onze risico's te kennen en te beheersen				
Actie 24.1: We voeren de aanbevelingen uit de audits van Audit Vlaanderen uit				
De maatregelen uit de procesaudit "erfgoedpremie volgens standaardprocedure" zijn geïmplementeerd			●	
De maatregelen uit de procesaudit "adviezen verstrekken" zijn geïmplementeerd			●	
De rapportering aan Audit Vlaanderen is ingediend			●	
Actie 24.2: We verhogen onze maturiteit in risico- en crisismanagement				
De operationele risicoanalyse van het hoofdproces "Financiële stimuli toekennen" is uitgevoerd		●		
De strategische risicoanalyse van de beleidsnota en meerjarig ondernemingsplan is uitgevoerd			●	
Het beleidsgericht rapport van Audit Vlaanderen is voorbereid			●	
OD 6.1. We voeren een integraal personeelsbeleid				
Actie 25.1: We voeren een preventie- en welzijnsbeleid				
Het globaal preventieplan 2026-2030 is goedgekeurd				●
Het jaaractieplan welzijn 2026 is goedgekeurd				●
Actie 26.1: We integreren Expeditie Talent in onze HR-processen				
Het waarderingskader voor de loonevolutie volgens evaluatie is goedgekeurd		●		
De prognose van de loonkredieten gebeurt in vernieuwde tools		●		
De visie op de inzet van beloningsinstrumenten is goedgekeurd				●
Actie 26.2: We stimuleren leiderschap bij medewerkers en leidinggevenden				
Het kader re-integratie is geactualiseerd		●		
De rol van leidinggevenden in het re-integratietraject is verduidelijkt			●	
De richtlijnen en brochure voor het onthaal van nieuwe medewerkers zijn beschikbaar				●
Actie 27.1: We voeren een diversiteitsbeleid				
Het diversiteitsrapport 2024 is opgesteld	●			

Mijlpaal	Q1	Q2	Q3	Q4
Het diversiteitsplan 2025 is goedgekeurd	●			
Actie 27.2: We voeren een integriteitsbeleid				
Het entiteitseigen integriteitsbeleid is goedgekeurd		●		
Het actieplan integriteit is goedgekeurd				●

Mijlpaal	Q1	Q2	Q3	Q4
HP01 - Het agentschap strategisch coördineren				
Het ondernemingsplan 2025-2029 en het jaarplan 2025 zijn ter goedkeuring voorgelegd aan de minister	•			
Het personeelsplan 2025 is goedgekeurd door het directieteam	•			
Het ontwikkelplan 2025 is goedgekeurd door het directieteam	•			
HP02 - Beleidsdocumenten opmaken				
De Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2024 is opgemaakt		•		
De Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsopmaak 2026 is opgemaakt				•
HP03 - Beleidsaanbevelingen opmaken				
<i>Geen mijlpalen in 2025</i>				
HP04 - Regelgevingsvoorstellen uitwerken				
<i>Geen mijlpalen in 2025</i>				
HP05 - Beslist beleid doorvertalen naar beleidsuitvoering				
De beschermingskalender voor 2025 is opgesteld	•			
De onderzoekskalender voor 2025 is gevalideerd		•		
HP06 - Erfgoedbeleid monitoren en evalueren				
De gegevens van de Monitor Onroerend Erfgoed zijn geactualiseerd en gepubliceerd		•		
Het evaluatierapport archeologie m.b.t. het werkjaar 2024 is aan de minister bezorgd en gepubliceerd		•		
HP07 - Meldingen van metaaldetectievondsten en toevalsvondsten behandelen				
Het proces toevalsvondsten is afgestemd op samenwerking met lokale besturen			•	
HP08 - Kennisproducten ter ondersteuning van het beleid en van het behoud en beheer van erfgoed ontwikkelen en de toepassing ervan begeleiden				
Uitvoering onderzoekskalender 2025		•		•
Het geofysisch onderzoek in Tongeren-Berg is uitgevoerd		•		
De contactdag bouwkundig erfgoed heeft plaatsgevonden onder het thema 'Dorpse waarden'				•
HP09 - Instrumenten voor het behoud van erfgoedwaarden inzetten				

3. Jaarverslag 2024

ZORGEN VOOR BEGEESTERING

In 2023 presenteerden we ons toekomstbeeld 'Zorgen voor begeesting'. In 2024 maakten we het beeld concreter door een missie met ambities te formuleren. En dat wilden we samen met de sector doen.

Daarom nodigden we op 22 en 23 april 2024 een heleboel experts en stakeholders uit de sector en daarbuiten uit voor een participatieve tweedaagse tijdens de Onroerenderfgoedsummit. Samen werkten we concrete toekomstverhalen uit, brainstormden we over hoe samenwerking kan bijdragen tot het verwezenlijken van die toekomstbeelden en gingen we dieper in op vragen die ertoe doen om de nieuwe visie waar te maken. Tussendoor was er uiteraard ruimte voor netwerking en ontspanning op de prachtige Bijlokesite in Gent. Met **het magazine 'Samen zorgen voor begeesting'** kan je de volledige tweedaagse herbeleven.

Met die input werkten we aan **ons Memorandum**, waarmee we de grote uitdagingen voor de toekomst samenvatten in aanbevelingen voor de nieuwe beleidsperiode. De input uit de summit en het memorandum voeden **ons Toekomstkompas**. Dat kompas legt uit waarom we als organisatie doen wat we doen en wat we willen bereiken. Het wijst ons agentschap en al onze medewerkers de juiste koers. Een koers die we samen met al onze partners willen varen.

ONZE MISSIE

ZORGEN VOOR EEN GEMEENSCHAP BEGEESTERD DOOR ERFGOED

VOOR ONS IS DAT

Een gemeenschap waar erfgoed
een begeisterende kracht is,
een bron van betekenis.

.....

Een gemeenschap waar erfgoed zorgt
voor verbinding en erfgoedzorg maatschappelijk ingebed is.

.....

Een gemeenschap waar erfgoed
een meerwaarde biedt en een hefboom is
voor maatschappelijke ontwikkelingen.

VOOR DIE MISSIE GAAN WE VOLOP DE KOMENDE JAREN!

A photograph of a traditional Dutch house with a tiled roof and a garden full of flowers. The house is light-colored with a dark tiled roof. There are several windows with dark shutters. A large garden in the foreground is filled with various flowers, including white daisies and pink zinnias. To the right, a brick building is partially visible. The sky is overcast.

ONZE SUCCESSEN IN 2024

Een blik op erfgoed

Onroerend erfgoed heeft het potentieel om een gemeenschap te begeisteren en tot actie aan te zetten. Zo wordt erfgoed een meerwaarde voor de leefomgeving als anker, motor en inspiratiebron voor ontwikkelingen en waardecreatie. Daartoe vertellen we begeisterende verhalen en tonen we inspirerende realisaties. We maken ons erfgoed klaar voor de toekomst en zichtbaar, met aandacht voor duurzaamheid!

We maken ons erfgoed klaar voor de toekomst.

In de zorg voor onroerend erfgoed sta je er niet alleen voor. Wij staan erfgoedzorgers bij met persoonlijk advies, maar zij kunnen ook een beroep doen op financiële ondersteuning. Elk jaar zetten erfgoedzorgers zich met man en macht in voor het goede beheer van ons erfgoed. Hiernaast zie je enkele voorbeelden.

Herbestemming kloostersite Donkakker in Meer (Hoogstraten): een knap staaltje samenwerken

De restauratie en herbestemming van de **kloostersite Donkakker** is een succesvol project van vzw Klooster Meer, samen met aNNO architecten en Woonmaatschappij De Noorderkempen. Deze historische site, met vijf beschermde gebouwen in neo-Vlaamse renaissancestijl, is omgevormd tot een levendig dorpsplein met publieke functies en zeventien sociale woningen. Het project combineert respectvolle restauratie met hedendaagse architectuur, waarbij erfgoed en gemeenschap centraal staan.

Vijftien jaar lang werkte vzw Klooster Meer samen met meer dan twintig partners. Dit initiatief illustreert de kracht van burgerparticipatie in erfgoedzorg en biedt een inspirerend model voor duurzame herbestemming en circulaire economie. De transformatie van de kloostersite toont hoe erfgoed een verbindende rol speelt

binnen de gemeenschap. In 2023 was dit project dan ook een van de laureaten van de Europa Nostra Award en in 2024 won het de Renaat Braem publieksprijs. Het initiatief geldt als mooi voorbeeld voor de versterking van buurten en dorpskernen met erfgoed als hefboom. In 2024 werd aan de afwerking van het project gewerkt, wellicht zal de volledige voltooiing in 2025 volgen. Het agentschap Onroerend Erfgoed ondersteunde dit project met verschillende erfgoedpremies en adviseerde de opmaak van een beheersplan.

Een ware metamorfose van het gemeentehuis in De Haan

Het **gemeentehuis van De Haan**, gelegen in de **historische villawijk De Concessie**, kreeg een grondige restauratie. Vochtproblemen, betonrot en verouderde restauratietechnieken maakten een restauratie noodzakelijk. Dankzij een subsidie van 2,27 miljoen euro werd het dak vernieuwd, de galerij hersteld en werden de gevels opnieuw gepleisterd en geschilderd.

Tijdens de werken koos de gemeente voor duurzaamheid: oorspronkelijk schrijnwerk werd zorgvuldig gerestaureerd en voorzien van dubbel glas in plaats van volledige vervanging. Historisch verantwoorde kleuren gaven het gebouw opnieuw uitstraling.

Deze restauratie is een inspiratiebron voor andere eigenaars binnen De Concessie. Het beheersplan 2022-2036 ondersteunt hen met financiële tussenkomsten en advies. Zo blijft het unieke dorpsgezicht behouden en worden inwoners trotse ambassadeurs van hun erfgoed.

Ontsluiting en leesbaarheid voor de unieke 12de-eeuwse burchtsite van Kessenich

De 12de-eeuwse **burchtsite van Kessenich**, samen met de Sint-Martinuskerk beschermd als monument, is een uniek erfgoed in Limburg. Het is een zeldzaam voorbeeld van een castrale motte met een opperhof en neerhof, ooit het toneel van militaire en economische activiteiten.

Dankzij het landinrichtingsplan 'Kessenich in Zich(t)' van de Vlaamse Landmaatschappij, de gemeente Kinrooi het agentschap Onroerend Erfgoed is de site opnieuw

beleefbaar. Na stabilisatie van de motte en de grafkapel Michiels werd een nieuwe trap naar de top van de heuvel geplaatst. Bovenaan verwijst een moderne constructie subtiel naar de historische burcht.

De omgeving is autoluw gemaakt en kreeg een groene herinrichting. De Gaard werd een parkje, het kerkhof kreeg meer groen en de Bergplaats werd een sfeervolle evenementenlocatie. Zo blijft het rijke verleden van Kessenich zichtbaar voor toekomstige generaties.

Drie grote meerjarenprojecten konden in 2024 rekenen op een erfgoedpremie:

In **Aalst** is de eindfase van de restauratie van de **Sint-Martinuskerk** bijna in zicht. In deze kerk, een stijlvoorbeeld van de Brabantse gotiek, zijn een groot aantal kerkschatten te ontdekken waaronder een sacramentstoren uit het begin van de 17de eeuw en de Sint-Rochusschilderijen van Pieter Paul Rubens die beschermd zijn als topstuk van religieuze 17de-eeuwse kunst. Het 18de-eeuwse orgel van de bekende Gentse orgelbouwer Pieter Van Peteghem zal na restauratie weer klinken zoals in 1763. Het gehele interieur, inclusief de kerkschatten, zal tegen 2027 gerestaureerd zijn. Het stadsbestuur kan dankzij een meerjarige overeenkomst rekenen op een restauratiepremie van 17,8 miljoen euro.

In **leper** kan de restauratie van het **belfort en de lakenhal** een volgende fase ingaan. Dankzij een vijf-jarensubsidie wordt de volledige buitenschil van het monument gerestaureerd. Het stadsbestuur van leper kan rekenen op een erfgoedpremie van in totaal 8,7 miljoen euro om een van de belangrijkste gebouwen van leper te restaureren. Het leperse **belfort** en de **lakenhal** waren in de dertiende eeuw één van de meest indrukwekkende burgerlijke gebouwen van Europa. En ook vandaag nog is het belfort samen met de Menenpoort het icoon van de stad. Dankzij de totaalrestauratie zal dit unieke monument dat de wederopbouw van ons land na de Eerste Wereldoorlog symboliseert opnieuw schitteren.

In **Lier** belandt de restauratie van de **Sint-Gummarussite** in een finale fase. De geschiedenis van de stad Lier is onlosmakelijk verbonden met de geschiedenis van Gummarus en de **Sint-Gummaruskerk**. Het monument is een mooi bewaard voorbeeld van Brabantse gotiek en bevat een van de belangrijkste ensembles van glasschilderkunst in Vlaanderen uit de 15e en 16e eeuw. De kerk, het Heilige Geest Godshuis en de Sint-Pieterskapel vormen samen de Sint-Gummarussite. De stad Lier kan voor de restauratie van de historische site rekenen op een restauratiepremie van 8,5 miljoen euro.

Voor wie grote werken plant aan beschermd onroerend erfgoed is er de **erfgoedpremie via oproep**. In 2024 focuste de oproep zich op het herbestemmen van onroerend erfgoed naar een woonfunctie. We gingen op zoek naar projecten die duurzaam wonen en slim omgaan met energie ondersteunen. Ook projecten waarbij geëxperimenteerd wordt met nieuwe en innovatieve woonvormen hadden een streepje voor. In totaal werden 25 preselectie-dossiers voorgelegd aan een jury. De Vlaamse minister voor Onroerend Erfgoed selecteerde na advies van de jury **twintig dossiers voor een totaal premiebedrag van 8.147.201,30 euro**. Deze preselectiedossiers kunnen nu door de initiatiefnemers worden omgezet in volwaardige premiedossiers. Eenmaal inhoudelijk goedgekeurd, kunnen in 2025 de bijhorende erfgoedpremies worden toegekend en kunnen de werken starten.

Van brandweerkazerne naar comfortabele woning

De restauratie en herbestemming van de oude brandweerkazerne aan Park Spoor Noord in Antwerpen is een van die projecten. De bedoeling van projectontwikkelaar Heem is om het comfort van een moderne woning aan te bieden in een volledig gerestaureerde brandweerkazerne. Tegelijkertijd zet het project in op duurzaamheid door het gebruik van energiezuinige technologieën en een doorgedreven isolatie. De werken starten in de zomer van 2025.

Sinds 2020 digitaliseren we historische foto's en maken deze toegankelijk voor iedereen. Zo ontsluiten we een indrukwekkende collectie van meer dan 200.000 foto's uit onze buitendienst in West-Vlaanderen via de **Beeldbank** én koppelen we die maximaal aan een erfgoedobject of thema uit de **Inventaris Onroerend Erfgoed**.

De zorgvuldige verwerking maakt dat deze kostbare bronnen aan informatie voor iedereen doorzoekbaar zijn in de Beeldbank, via de Inventaris Onroerend Erfgoed én via de informatielaag Beeldbank in het **Geoportaal**.

In 2024 keurden we een beheersprogramma goed voor het als varend erfgoed beschermde **motorjacht Napoleon**. Dit schip is onder beheer van de Stichting M.S. Napoleon. Het programma kwam tot stand in nauwe samenwerking en voorziet in de restauratie en de erkenning als opengesteld varend erfgoed. Geïnteresseerden zullen de werkzaamheden op de werf kunnen volgen. Na de restauratie wil de Stichting M.S. Napoleon het schip ook ter beschikking stellen van andere verenigingen.

Herbestemmen van beschermde kerken

is een essentieel middel om historisch en cultureel erfgoed te behouden in een tijd waarin kerkgebouwen steeds minder vaak voor religieuze doeleinden worden gebruikt. Een herbestemming voorkomt verwaarlozing en sloop, en zorgt ervoor dat de geschiedenis van het gebouw en de omgeving zichtbaar blijft voor toekomstige generaties. We ontwikkelden een **bestemmingsprofiel**, dat inzicht biedt in de ruimtelijke toekomstmogelijkheden van de Vlaamse kerkgebouwen en dat de lokale besturen en kerkbesturen helpt om toekomstkeuzes te maken over de parochiekerken in hun gemeente. Het agentschap Onroerend Erfgoed organiseerde, in nauwe samenwerking met het Platform Toekomst Parochiekerken, drie interactieve DOE-sessies. Tijdens elke sessie hielpen wij lokale besturen en kerkbesturen op weg in de werkwijze van het bestemmingsprofiel zodat zij er zelf een kunnen opmaken en gebruiken.

Projectsubsidie syntheseonderzoek archeologie

Hoe haal je uit archeologische opgravingsresultaten kennis die ons écht iets vertelt over de plek waar we wonen? Door de puzzelstukjes van vele jaren veldwerk samen te leggen. Daarom geeft de Vlaamse minister van Onroerend Erfgoed jaarlijks een **projectsubsidie voor syntheseonderzoek**. Zo kunnen archeologen tot nieuwe, ruimere inzichten komen over ons verleden. De resultaten geven archeologen ook nieuwe tools voor veldwerk en betere referentie-data. Wij ontsluiten de resultaten in de reeks SYNTAR. In 2024 verschenen onder andere:

SYNTAR 19: Vermist aan het front

Van alle slachtoffers die WO I maakte aan het front, bevinden er zich nog steeds vele duizenden in de bodem van de Westhoek. Regelmatig worden er resten opgegraven. Skylarcs vzw voegde alle gekende data over vermiste soldaten samen op een knipperlichtkaart. Die nieuwe tool stelt archeologen in staat om tijdens het veldwerk de juiste inschattingen te maken. Zo kunnen menselijke resten met de grootste zorg geborgen worden, zowel vanuit ethisch als archeologisch standpunt. Deze tool bewijst dagelijks haar nut in de conflictarcheologie.

SYNTAR 22: Wat schaft het bot?

Wat kwam er na de middeleeuwen op het bord in de verschillende lagen van de maatschappij? SOLVA deed een chemische analyse van 443 skeletten uit Oost-Vlaanderen, en ontrafelde haarfijn het dieet van mannen, vrouwen en kinderen, rijk en arm, in de stad, op het platteland en in de kloosters. Het onderzoek geeft een boeiende blik op het leven in de maatschappij van honderden jaren geleden.

ZOUTLEEUW FAKKELEVENEMENT © MARC BORGHES

Projectsubsidie educatie en publiekswerking

Archeologie bevindt zich meestal onder onze voeten en is dus onzichtbaar, soms wordt het tijdelijk wel even zichtbaar. Het vraagt inspanning – of een goed verhaal – om in contact te treden met dit erfgoed, om het tastbaar en levendig te maken. Daarom besliste de Vlaamse Regering om in 2024 een budget beschikbaar te maken voor educatieve projecten en publiekswerking die de verhalen achter het archeologisch onderzoek en onze archeologische collecties naar een breed publiek brengen. En zo waren de projectsubsidies educatie en publiekswerking geboren! In 2024 ontving een eerste lichter van negen projecten een subsidie. Het overzicht vind je op onze website.

Testerep en het verzonken Oostende

Aan het oosteinde van 'Testerep' bloeide ooit de handelsstad Oostende. Maar in 1394 sloeg het noodlot toe: de Sint-Vincentiusstorm verwoestte de stad, die in het water verdween. Via sprekende visualisaties herleeft de oude stad voor je ogen in de expo 'Testerep en het verzonken Oostende'. Archeologen van de VUB sloegen hiervoor de handen in elkaar met mariene wetenschappers van het VLIZ, kustingenieurs van KULeuven en computergame ontwikkelaars van Howest-DAE.

Vestingstad Zoutleeuw archeologisch onthuld

Wist je dat Zoutleeuw in de 17de- begin 18de eeuw een strategisch belangrijke vestingstad was? Met het project 'Vestingstad Zoutleeuw archeologisch onthuld' maken de stad Zoutleeuw en IOED Zuid-Hageland het archeologisch vestingerfgoed van de stad tastbaar en levendig in de kijker bij een breed publiek met een breed scala aan activiteiten. Ruim 400 deelnemers zetten begin 2025 de contouren van de voormalige citadel letterlijk in het licht.

We maken ons erfgoed zichtbaar

In Doel vertellen elf infoborden **het mysterie van de Doelse Kogge**, een houten vrachtschip van 700 jaar oud. Audiofragmenten worden vergezeld van boeiende weetjes over het verleden én het heden van het schip. De borden nemen jong en oud mee op een begeesterende wandeling langs mijlpalen in het leven van het schip. Het werd 24 jaar geleden ontdekt bij de uitgraving van het Deurganckdok en in 2023 startte een nieuwe fase in de conservatie van de planken. Op elk infobord ontdek je personages die ooit een rol speelden in het verleden van De Kogge: een visser, een schippersdochter, een archeologe, een conservator ... Waarom De Kogge gezonken is of welke vracht hij vervoerde, blijft een mysterie. We rekenen op jullie verbeelding om die puzzelstukken op hun plaats te leggen!

Het **archeologie pop-uphuis, de Tuin van het Verleden**, was een pilootproject dat kaderde binnen de herbestemming en herwaardering van de Sint-Godelieveabdij in Brugge. Met dit pop-uphuis delen we archeologie in al haar facetten. Bezoekers en bewoners ontdekken er wat archeologie inhoudt en onthult. De bewoners van Brugge weten ondertussen al wat er boven de grond zit en zijn daar terecht trots op, maar er schuilt ook nog een hele geschiedenis onder deze stad en abdij. Het pop-uphuis maakte het onzichtbare zichtbaar en laat een volgende generatie zien hoe de vorige heeft geleefd, gewoond en gewerkt. Het duidt meteen de noodzaak van archeologisch onderzoek en hoe belangrijk het is om dit onderzoek en de vondsten te ontsluiten aan het brede publiek. Dit pilootproject was een co-creatie van Toerisme Vlaanderen, agentschap Onroerend Erfgoed en Raakvlak (de Intergemeentelijke Dienst Archeologie Brugge & Ommeland).

Welke geheimen kunnen bomen ons vertellen? Dat ontdekten bezoekers op de **Dag van de Wetenschap** in Plantentuin Meise. Samen met de andere **Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen** (VWI's) organiseerden we het festival Ontrafel de strafste geheimen van de natuur, waar onze dendrochronoloog flora-fans bomen liet aanboren en houtschijfjes onderzoeken. Het evenement was een succes en wist maar liefst 1400 bezoekers te trekken. Toekomstige samenwerkingen tussen de VWI's staan dan ook zeker op de agenda.

In 2024 lanceerden we het derde seizoen van **De ArcheoToog**, onze podcast over archeologie in Vlaanderen. Daarin buigen presentatoren Erwin en Hilde zich ditmaal over de leefwereld van de Kelten. Vanwaar kwamen ze? Welke taal spraken ze? Hoe zag hun samenleving eruit? Wie of wat vereerden ze? En zijn de clichés die we kennen uit de verhalen van Asterix op enige waarheid gebaseerd? Vier afleveringen lang ontvangen zij academici, veldarcheologen, auteurs en publiekswerkers. De ArcheoToog – De Kelten is ons meest succesvolle seizoen tot nu toe. Kijken jullie samen met ons uit naar de vierde reeks over de Romeinen?

De ArcheoToog in cijfers:

- 3 seizoenen
- 35 gasten aan de Toog
- 14 uur luisterplezier
- 40.000 keer beluisterd
- 1300 abonnees op Spotify

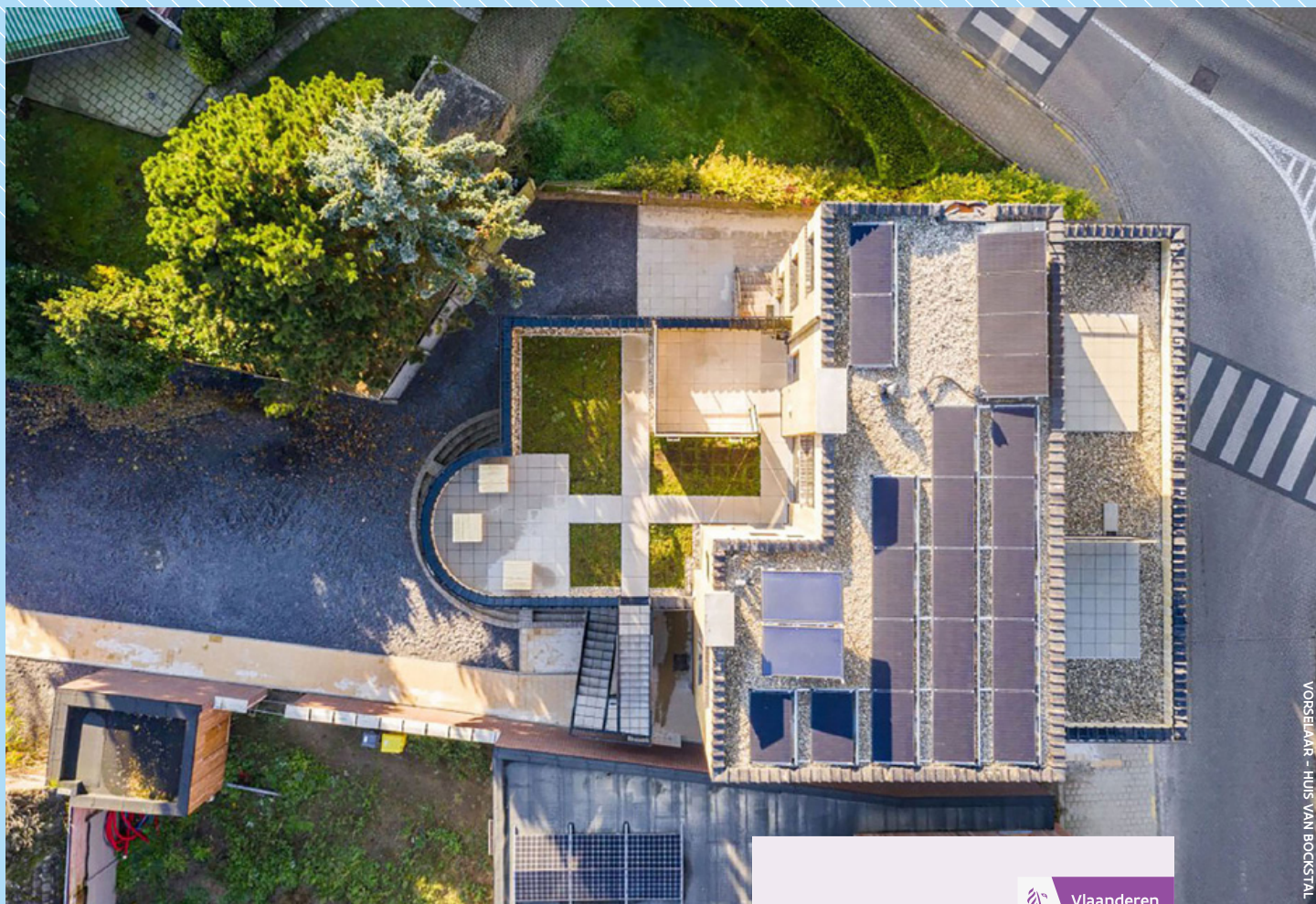
In 2024 faciliteerde ons onroerenderfgoeddepot verschillende raadplegings- en bruikleenaanvragen van archeologische collecties in ons beheer door onderzoekers, studenten, tentoonstellingsmakers en andere geïnteresseerden. Zo waren we onder meer betrokken bij **de nieuwe inrichting van het Romeins Archeologisch Museum** (RAM) in Oudenburg. De voorbije 60 jaar doken archeologen regelmatig in de bodem van Oudenburg, waar ze de restanten van het laat-Romeinse fort en grafveld blootlegden. Een groot deel van de vondsten uit deze opgravingen worden in ons depot bewaard. De curator en scenografen van het RAM maakten, in samenspraak met onze conservator, een selectie van meer 300 objecten. Elk van deze objecten werd geïnspecteerd, hersteld, geconserveerd en gefotografeerd, vooraleer we ze in langdurige bruikleen gaven.

Onze deelname aan het Werelderfgoedcomité

België is in 2021 voor een termijn van vier jaar verkozen als **lid van het Werelderfgoedcomité**. Dat betekent dat we tijdens de jaarlijkse bijeenkomsten mee beslissen over nieuwe inschrijvingen op de Werelderfgoedlijst. Het agentschap Onroerend Erfgoed nam als lid van de Belgische delegatie afgelopen zomer deel aan de bijeenkomst in New Delhi. Opvallende dossiers op de agenda gingen over de werelderfgoederkenning van een klooster in Gaza (Palestina) volgens de spoedprocedure, of de bouw van een snelwegtunnel doorheen de al erkende site van Stonehenge. Vlaanderen organiseerde daarnaast een side-event over een citizen-science-project rond 'environmental DNA' in alle mariene werelderfgoedsites.

Inzetten op effectbeoordelingen bij werelderfgoed

Binnen de Werelderfgoedconventie groeit al ongeveer een decennium de aandacht voor effectbeoordelingen met een (wereld)erfgoedinvashoek, bekend als Heritage Impact Assessment (HIA). UNESCO publiceerde hierover in 2022 een handleiding. Samen met de Nederlandse Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed zorgden we in 2024 voor een vertaling, die we lanceerden met een webinar en een studiedag in Utrecht waar we de verschillende kanten van de HIA belichtten. Ondertussen werken we ook op het terrein volop met HIAs, bijvoorbeeld bij de beoordeling van het project voor de Antwerpse Boeren-toren.

VORSELAAR - HUIS VAN BOCKSTAL

We geven aandacht aan duurzaamheid

Wij streven naar een mooi evenwicht tussen het behoud van erfgoedwaarden en andere maatschappelijke doelstellingen, zoals het behalen van de klimaatdoelstellingen. Daarom werkten we de afgelopen jaren – en vooral in 2024 – hard aan het thema Erfgoed en Energie!

We lanceerden het **Energieadvies Onroerend Erfgoed**, aanvullend en complementair op het EPC. Eigenaars van beschermde monumenten krijgen daarmee energieadvies op maat van hun unieke erfgoedpand. Met het advies tonen we hoe je energiebesparende maatregelen kan nemen, zonder de erfgoedwaarde van het pand aan te tasten.

We publiceerden het **afwegingskader Erfgoed en Energie**, dé basis voor het bepalen van isolatiestrategieën. Per schildeel (daken, schrijnwerk, muren en vloeren) werkten we sjablonen uit. Daarin kan je op basis van erfgoed-, bouwfysische en energetische criteria de verschillende isolatiestrategieën afwegen. Een automatische berekening leidt tot de geschikte strategieën.

We ontsloten tot slot de **studie 'Koolstofarm verwarmen en koelen van woningen met erfgoedwaarde'**: een praktische gids met instrumenten waarmee eigenaars en ontwerpers kunnen inschatten welke verwarmings- en koelingssystemen in een erfgoedwoning passen.

ATELIER JAN BOETS TREMELLO

Samen onroerend erfgoed koesteren

Ons onroerend erfgoed koesteren? Dat doen we niet alleen, maar wel samen met talloze partners. Co-creatie is de motor voor een sterke onroerenderfgoedzorg. Met diverse partners zetten we ons elke dag in om een gemeenschap begeistert door erfgoed te creëren.

Samen met lokale besturen, onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten:

Een betere zorg voor onroerend erfgoed vereist een sterke lokale verankering en nauwe samenwerking met lokale besturen. Dit brengt de erfgoedzorg dicht bij alle belanghebbenden. In Vlaanderen maken we daar werk van. Het uitgangspunt is dat de zorg voor ons onroerend erfgoed een gedeelde verantwoordelijkheid is voor het Vlaamse en het lokale bestuursniveau.

We timmerden in 2024 verder aan de weg om samen met het lokale bestuursniveau te werken voor de zorg van het onroerend erfgoed in Vlaanderen.

Sinds 2024 kan elk lokaal bestuur zich aansluiten bij de Inventaris Onroerend Erfgoed en daar zelf in aan de slag gaan. Vijftig lokale besturen hebben zich sinds het begin van 2024 aangesloten. Het enthousiasme is dus groot en we kijken ernaar uit in de toekomst nog meer lokale besturen te betrekken in de inventaris.

Dit jaar stelden twee gemeenten, Tremelo en Holsbeek, voor het eerst een eigen inventaris van het bouwkundig erfgoed vast. In beide gemeenten bleken immers enkele hiaten te zitten op vlak van negentiende en vooral twintigste-eeuwse architectuur. Nu die hiaten zijn opgevuld, is het gemakkelijker om hun gemeentelijke vergunningprocedures af te stemmen op de inventaris onroerend erfgoed.

We dompelden lokale besturen, intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten en Regionale Landschappen onder in de wereld van het inventariseren van houtig erfgoed, zoals erfgoedbomen en -struiken tijdens de Trefdag inventariseren: 'Groen erfgoed op de kaart'.

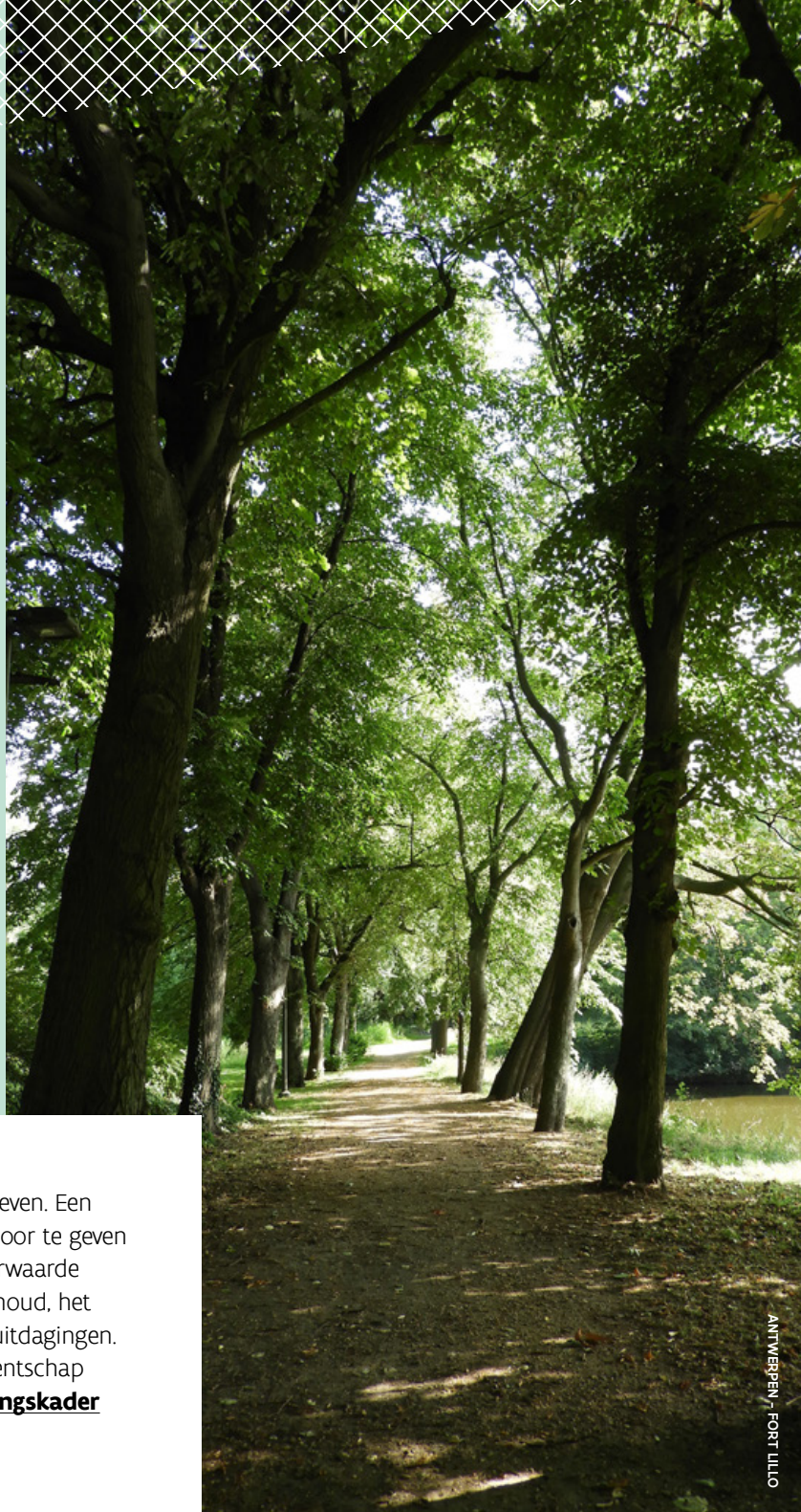
Samen met Agentschap Natuur & Bos, het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek en Departement Omgeving: Transversale samenwerkingen met impact.

Met het beleidsplan Ruimte Vlaanderen wil de Vlaamse Regering inzetten om de landschappelijke kwaliteit in de praktijk te brengen. Daarom lieten we een **methodiek ontwikkelen die de typische landschapkenmerken** van een gebied tastbaar maakt. De Universiteit Gent leidde de opdracht, terwijl wij samen met het departement Omgeving, Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaamse Landmaatschappij en Team Vlaams Bouwmeester de uitvoering begeleidden. Het resultaat markeert een belangrijke mijlpaal richting een transversaal landschapsbeleid voor Vlaanderen. Met de methodologie beschikken we nu over een helder stappenplan om de actuele toestand en het karakter van het landschap op een participatieve manier te analyseren, te classificeren, te beschrijven en te visualiseren. Een studiedag over het onderzoek zelf en de toepassingsmogelijkheden rondde het traject af.

Vlaanderen is rijk aan beschermde historische dreven. Een goed beheer ervan is essentieel om dit erfgoed door te geven aan de volgende generaties en ook om de natuurwaarde in stand te houden of te versterken. Maar het behoud, het beheer en de beleving ervan kennen een aantal uitdagingen. Daarom sloegen we de handen in elkaar met Agentschap voor Natuur en Bos en ontwikkelden een **afwegingskader** volledig gewijd aan dit onderwerp.

Samen met Agentschap voor Natuur en Bos en Departement Omgeving ontwikkelden we de studie 'Voeren: van natuur- en landschapsvisie tot inrichtingsvoorstel'. Die visie stemt de doelstellingen vanuit natuur en erfgoed voor de open ruimte in Voeren op elkaar af. De verschillende beleidsdoelstellingen waren er eerder onafhankelijk van elkaar tot stand gekomen op basis van verschillende wetgeving. Het inrichtingsvoorstel laat toe de gebiedsgerichte werking in Voeren verder geïntegreerd aan te pakken en al de beleidsdoelen planmatig te realiseren. Dit initiatief zal inspirerend zijn voor inrichtingsplannen elders in Vlaanderen!

Met het **LIFE DUNIAS project** herstelt het Agentschap voor Natuur en Bos onze Vlaamse kustduinen door het verwijderen van woekerplanten. Omdat het erg waarschijnlijk was dat bij de werken ook oorlogsresten aan het licht kwamen uit zowel de Eerste als de Tweede Wereldoorlog, werden de graafwerken van nabij opgevolgd door onze archeologen. In totaal werden achttien oorlogsstructuren aangetroffen, verspreid over vijf zones. Het gaat hierbij om een brede waaier van constructies: van kleine aarden wallen over bakstenen verblijfplaatsen tot zware betonnen bunkers en zelfs een heuse ondergrondse tunnel.

ANTWERPEN - FORT ILLIO

Landschapscontactdag 2024 Beestige Landschappen

De jaarlijkse landschapscontactdag stond dit jaar in het teken van Beestige Landschappen. In Tervuren, dicht bij het Warandepark en het aansluitende Zoniënwoud, vonden we een geschikte themalocatie. Lezingen over de evolutie van de rol van dieren en landschappen, de prehistorie van de driehoeksrelatie tussen mens-dier-landschap, historische heerdgangen en levend erfgoed passeerden de revue. Strategisch georganiseerd op 4 oktober, Werelddierendag!

LANDSCHAPSCONTACTDAG © DAVID PEKENS

Samen met Toerisme Vlaanderen: Onroerend erfgoed gaat natuurlijk ook om de beleving ervan en wie beleving zegt, zegt Toerisme Vlaanderen.

In oktober 2023 organiseerden we samen met Toerisme Vlaanderen en het Departement Cultuur, Jeugd en Media het congres **'Bestemming Erfgoed: In gesprek met de plek'**. Het congres was een lanceerplatform om elke dag opnieuw innovatief aan de slag te gaan met jouw erfgoedproject. Om je hierbij een duwtje in de rug te geven, publiceerden we in 2024 twee inspiratiebrochures.

In **'Durf dromen en durf groot dromen'** geven twaalf sprekers van het congres je praktische tips mee. De ideale inspiratie om een volgende stap te zetten in jouw project.

In **'We moeten verbinden in plaats van scheiden'** onthullen zes experts hoe zij kansen grijpen, nieuwe paden bewandelen, samenwerkingen smeden en doelgroepen aanspreken.

Flanders and the Belgian Presidency of the Council of the European Union

Samen met Cultuur: Onroerend, roerend en materieel erfgoed vertellen samen ons verhaal. Daarom is het Departement voor Cultuur, Jeugd en Media (DCJM) ook een partner waarmee we nauw samenwerken.

Je kon er niet naast kijken in de eerste helft van 2024: het **Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie!** Wij zetten samen met DCJM ons erfgoed centraal op de Europese agenda. Met events zoals de 'Belgian Renovation Week', de conferenties 'Unity in Diversity. Culture, Heritage and Identity in Europe' en 'Flipping the Hourglass. Towards Sustainable Land Use in Europe and Flanders' kreeg het Vlaamse erfgoedbeleid extra aandacht. Zo zetten we de bijdrage van erfgoed(zorg) aan een duurzame en inclusieve toekomst extra in de verf. Met onder meer onze campagne 'Zie ons Erfgoed' als deel van de publieks-campagne 'Zie ons doen' brachten we het EU-verhaal en de waarde van erfgoed dichterbij de Vlaamse burger.

We vereenvoudigden samen met DCJM de regelgeving om beheerders van **dubbel beschermde topstukken** te ontlasten en nadelige premiepercentages weg te werken. Het uitgangspunt: toelatingen en financiële ondersteuning van werken aan dubbel beschermde topstukken regelen we maximaal via het Topstukken decreet. We informeerden de sector hierover tijdens een gezamenlijke infosessie met DCJM.

In samenwerking met het Vlaams Depotnetwerk

ontwikkelden we een nieuw herkenningsteken voor erkende onroerenderfgoeddepots. Dat herkenningsteken zorgt niet alleen voor meer zichtbaarheid, maar zet ook de onschatbare waarde en werking van deze depots in de schijnwerpers. De erkende depots spelen een cruciale rol in het bewaren en beheren van archeologische vondsten en beschermd erfgoed. Zo zijn ze het startpunt voor het vertellen van de fascinerende verhalen achter ons erfgoed.

Erkend
**Onroerend
erfgoeddepot**

Vlaanderen
is erfgoed

Samen met Herita: In mei 2024 erkende de Vlaamse Regering Herita vzw officieel als **allereerste Vlaams erfgoednetwerk**. Zo'n erfgoednetwerk zorgt voor het beheer, de exploitatie en de ontsluiting van een netwerk van iconische, Vlaamse erfgoedlocaties. Die locaties moeten een toonbeeld zijn van erfgoedzorg, voorbeeldig onderhouden en gerestaureerd, en een inspirerende (her)bestemming hebben. Dankzij de nog nauwere samenwerking wordt Herita meer dan ooit een belangrijke, co-creatieve partner voor ons agentschap. In 2024 boekte Herita belangrijke vorderingen op een aantal sleutelwerven. Het brede publiek kon via het baanbrekende 'Horst in de steigers' van heel nabij meemaken hoe de restauratie van het kasteel van Horst op kruissnelheid is gekomen. In de abdij van Herkenrode lanceerde Herita het tot de verbeelding sprekende Clausura-project, dat de contouren van de verdwenen abdijkerk weer tot leven moet wekken. In het Kasteel van Heers ging aan het einde van het jaar de restauratie van de ingestorte schuur van start.

De tweede zondag van september vindt traditioneel Open Monumentendag plaats – dé hoogdag voor erfgoedliefhebbers in Vlaanderen! In 2024 was het thema 'En route!': hoe mensen en ideeën altijd in beweging zijn. In aanloop naar Open Monumentendag organiseert Herita altijd een inspiratiedag. Ook wij namen deel en zorgden voor inspiratie en handvaten. We werkten het **deelprogramma 'De laatste reis'** uit, over funerair erfgoed. Dat was een groot succes: meer dan dertig initiatieven stonden in het teken van dit speciale erfgoed!

Samen met Vlaams Architectuurinstituut (VAI) en de Fondation Le Corbusier

organiseerden we een tweedaagse studiedag met plaatsbezoeken in het kader van de restauratie van de woning Guiette van Le Corbusier. De woning is het kleinste UNESCO werelderfgoed én het enige bewaarde werk van Le Corbusier in ons land. De buitenzijde van de woning Guiette werd de afgelopen twee jaar gerestaureerd. Het resultaat is verbluffend! Het agentschap Onroerend Erfgoed voorzag hiervoor twee standaardpremies.

Een staalkaart voor toekomstige generaties

Als agentschap vormen wij een baken: we zorgen voor een referentiekader. We zetten hiervoor relevante, methodologische en vakspecifieke kennis en betrouwbare data in. Een kwalitatieve omgang met het erfgoed is enorm belangrijk als we willen zorgen voor een gemeenschap begeistert door erfgoed. Een eenduidige staalkaart is daartoe een onmisbaar middel!

Afwegingskader over erfgoedwaarden en criteria gepubliceerd

Waarom is iets onroerend erfgoed? Hoe bepalen we wat beschermd of vastgesteld wordt? In **het afwegingskader 'Waarderen van erfgoed'** geven we een transparante inkijk in onze werkwijze.

Wij hanteren de dertien wettelijk vastgelegde erfgoedwaarden uit het Onroerenderfgoeddecreet en vijf begeleidende selectiecriteria. Die helpen ons om de erfgoedwaarde van een gebouw, een landschap of een archeologische site in te schatten. 'Waarderen van erfgoed' verduidelijkt hoe dat precies gaat.

Ook jij kan met dit afwegingskader aan de slag! Zeventig praktijkvoorbeelden bieden je voldoende inspiratie om je eigen keuzes te kunnen maken.

Evaluatie beschermd bestand

De lijst van beschermde landschappen, monumenten, stads- en dorpsgezichten en archeologische sites (ook wel het beschermd bestand genoemd) is sinds de jaren 1930 gestaag gegroeid. Tijd dus voor een vorm van collectiebeheer: onze inzichten over wat beschermenswaardig is, zijn gegroeid, en niet elke beschermde site doorstond de tand des tijds even goed. Daarom vroeg de minister bevoegd voor onroerend erfgoed aan het agentschap om het huidige beschermd bestand te evalueren op basis van hedendaagse inzichten over erfgoedwaarden. Met de evaluatie willen we komen tot een weloverwogen, representatieve en evenwichtige staalkaart van het onroerend erfgoed die getuigt van het leven in Vlaanderen.

Enkele pilootprojecten, bijsturingen en optimaliseringsen later, finaliseerden we in 2024 de evaluatie van het beschermde bestand met de opmaak van in totaal **171 opheffingsbesluiten en 7 wijzigingsbesluiten**. In 15 gevallen herbeschermden we het goed eerst onder een ander statuut of met een andere afbakening in functie van een beter behoud van de erfgoedwaarden, waarna de oude bescherming werd opgeheven. Voor windmolens verscheen een **overzichtsstudie** die het bestand waardeert, en een visie op het verdere beheer ervan naar voor schuift. We ontvingen hiervoor zelfs de aanmoedigingsprijs van “The International Molinological Society” Nederland en Vlaanderen.

Volledige Vlaamse inventaris bouwkundig erfgoed vastgesteld

In Vlaanderen beschermen we de meest sprekende voorbeelden van onroerend erfgoed. Maar onroerend erfgoed kan ook ‘vastgesteld worden’. Vaststellen is een juridisch minder zwaar en minder verregaand alternatief voor een bescherming. Voor erfgoed dat waardevol is maar niet beschermd, ontstaan er door de vaststelling toch een aantal rechten en plichten.

De afgelopen jaren hebben we systematisch de inventarissen van het bouwkundig erfgoed in de vijf provincies tegen het licht gehouden. De provincie West-Vlaanderen, met de meest omvangrijke inventaris bouwkundig erfgoed, was de laatste in de rij.

Alle 75.000 gebouwen en constructies in de Vlaamse inventaris zijn nu op dezelfde manier vastgesteld. Alle 300 steden en gemeenten in Vlaanderen krijgen op deze manier dezelfde juridische basis voor een lokaal onroerenderfgoedbeleid. Dit grootse project was een voorbereiding om onze opdracht nu door te geven. De lokale besturen nemen het werk over. Zij weten namelijk het best welk erfgoed in hun stad of gemeente waardevol is en betekenis heeft voor de inwoners.

Met de Onroerenderfgoedrichtplannen sloeg het Vlaams erfgoedbeleid in 2015 een nieuwe weg in. We gebruiken de plannen om erfgoed te behouden en te ontwikkelen voor de toekomst. Samenwerking, vertrouwen en gedeelde ambities van zoveel mogelijk belanghebbenden staan centraal bij de opmaak. In 2024 maakten we een handleiding om belanghebbenden wegwijs te maken in dit proces!

Een actieplan binnen het Onroerenderfgoedrichtplan Mergelgroeven

Het eerste richtplan met actieplan werd opgemaakt voor de mergelgroeven in Riemst. Dit unieke erfgoed kent heel wat uitdagingen op vlak van beheer. Een van de opgenomen acties is het beschermen van de groeve de **Grote Berg in Zussen**. Die klus finaliseerden we dit jaar. De Grote Berg is beschermd als monument en als cultuurhistorisch landschap. Wat is er zo bijzonder aan de groeve? Uit de Grote Berg wordt al sinds de 15de eeuw mergel gewonnen en daarmee zijn hoeven, kloosters, kerken en kathedralen gebouwd. Op muren en plafonds vind je teksten en tekeningen die meer info geven over het leven van de Riemstenaren door de eeuwen heen.

Onroerenderfgoedrichtplan voor Historische Landgoederen op volle toeren

Vlaanderen telt een groot aantal historische landgoederen. Het gaat hierbij om domeinen met woon- en dienstgebouwen, maar ook om omliggende bossen, landbouwgronden, boomgaarden, dreven, open natuur ... Op een landgoed heeft ieder onderdeel een functie binnen het grotere geheel.

Vandaag staan historische landgoederen onder druk. Met het onroerenderfgoedrichtplan willen we deze plaatsen een nieuwe toekomst geven. Dit jaar stelden we zowel een toekomstvisie als een actieplan op met alle belanghebbenden. Die belanghebbenden zijn een gevarieerde groep van overheden, intermediaire organisaties, eigenaren, belangengroepen ... De gemene deler die al deze partners verbindt: ze willen historische landgoederen als unieke en betekenisvolle plekken een duurzame toekomst geven.

DOEL © LUCID JOV HERITA

Startschot voor Onroerenderfgoed-richtplan Ommeland Doel

De start van de restauratie van het **Hooghuis in Doel** is een van de eerste acties in uitvoering uit het onroerend-erfgoedrichtplan voor Doel en de omliggende polders. Welke functie het Hooghuis in de toekomst zal opnemen, is nog niet helemaal duidelijk, een monument staat immers niet op zichzelf. Om dat denkwerk met alle stakeholders uit te voeren, opende onze partner Herita het Veldlabo, het eerste nieuwe bouwwerk in Doel in meer dan 30 jaar. Het labo dient als werk- en ontmoetingsplaats voor het onderzoeken van de herbestemming van het 17de-eeuwse Hooghuis. En het is de uitvalsbasis voor het participatieonderzoek van HOP.office architecten waarmee Herita samenwerkt.

In 2024 werden er 46 definitieve beschermingsbesluiten ondertekend. Een greep uit het meest in het oog springende nieuwe erfgoed:

De schutterstorens in **Leuven** en **Ronse** zijn de laatste getuigen van het populaire overdekt handboogschieten in de eerste helft van de 20ste eeuw.

De bescherming van de **mergelgroeve Grote Berg** in Riemst is een belangrijke stap naar publieke veiligheid rondom deze historische site.

De middeleeuwse **burcht van Kolmont** kreeg een drievoudige bescherming als monument, landschap en archeologische site. Het dossier staat symbool voor onze samenwerking met andere beleidsniveaus.

Celtic fields zijn fysieke getuigen van prehistorische landbouw, die via het Digitaal Hoogtemodel ontdekt zijn. In Limburg en Antwerpen zijn vier goed bewaarde exemplaren als archeologische site beschermd.

De Esmeralda, een binnenvaartschip uit 1941, is een voorbeeld van de vakkennis van de scheepsbouwers in Baasrode, en ontsnapte aan de sloopwoede van de jaren 1970.

3 frietkoten beschermd. Samen met de lokale besturen gingen we op zoek naar typische, Vlaamse frietkoten met erfgoedwaarde. In **Aarschot** en **Bavegem** vonden we drie historische exemplaren die in 2024 een definitieve bescherming als monument kregen.

An aerial photograph of an archaeological excavation site. Several workers in dark clothing are visible, working on different levels of the site. There are various structures, including brick walls and a large circular opening in a wall. The ground is uneven and covered with dirt and debris. A blue tarp is visible on the left side. The overall scene depicts an active archaeological dig.

ONDERZOEK & CIJFERS

Oude Steen in Brugge is oudste huis in Vlaanderen

De Oude Steen is een middeleeuws gebouw. Vandaag heeft het huis een neoclassicistische voorgevel uit de jaren 1880 en de bovengrondse verdiepingen dateren uit de 17de eeuw. Maar de kelder bevat nog delen van het originele middeleeuwse gebouw. Het oudste deel van de kelder wordt nog steeds overdekt door een oude houten balkenzoldering. Maar hoe oud dat deel is, wist niemand precies. Daarom besloten we om een **oude balkenlaag in de kelder** te dateren door een studie van de jaarringen in het hout (dendrochronologie). Resultaat? De eiken balken zijn gemaakt van bomen die

ergens tussen 1177 en 1205 zijn gekapt. De Oude Steen is hiermee het oudst bewaarde en gedateerde woonhuis in Brugge en tevens het oudste absoluut gedateerde overblijfsel in opstand van een middeleeuws huis in Vlaanderen!

Geen zuivere koffie: industrieel erfgoed van de cichoreinijverheid in Vlaanderen

Cichoreidrogerijen of -asten, met hun kenmerkende hoge schouwen, zijn opvallende relictten in het Vlaamse landschap. Ooit vormden ze het kloppende hart van de cichoreinijverheid, waar wortels werden gewassen, gesneden en gedroogd in barre omstandigheden. De droge bonen werden later in stedelijke branderijen verwerkt tot koffiesurrogaat. Het **onderzoeksrapport 'Geen zuivere koffie'** brengt deze vergeten industrie én erfgoed opnieuw onder de aandacht. Het schetst een beeld van de productieprocessen en de materiële sporen die daarvan resteren. Met zestien aanbevelingen helpt het eigenaars en beheerders om dit erfgoed beter te begrijpen, beschermen en herbestemmen. Zo krijgt de cichoreinijverheid een waardige plek in het Vlaamse erfgoedverhaal, naast eerdere onderzoeken naar het **maalbedrijf**, **hoperfgoed**, **moutbedrijf** en **tabaksnijverheid**.

Vroeger in Vlaanderen evenveel houtkanten als drie keer de wereld rond

Samen met het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO) brachten we de **evolutie van open en gesloten landschappen in Vlaanderen** in kaart. De kaart toont de ontwikkeling van het landschap van de late 18de eeuw tot kort na de Tweede Wereldoorlog. Opvallend is de enorme achteruitgang van hagen, houtkanten en bomenrijen. Ooit vormden deze kleine landschapselementen een netwerk van bijna 130.000 km, genoeg om drie keer rond de aarde te wandelen. Vandaag zijn ze grotendeels verdwenen.

We hopen met deze kaart burgers, organisaties en overheden te inspireren om met cultuurhistorisch besef bossen uit te breiden en houtkanten opnieuw aan te planten. Dit natuurherstel helpt zowel de biodiversiteits- als de klimaatcrisis aan te pakken.

VOEREN - MIDDELHOF

Archeologen doorgronden hoe de middeleeuwse Vlaming begraven wilde worden

In 2018 werden bij de **archeologische opgraving van 'De Meersen'** in het hart van de middeleeuwse stad Ieper talrijke artefacten, sporen en structuren vanaf de 12de eeuw gevonden. Omdat het archeologisch materiaal dat het daglicht zag zo rijk was, besloten we om de studie en analyse van sporen en vondsten per groep of materiaalcategorie uit te werken.

We publiceerden de resultaten van de studie van de talrijke houtvondsten. Het middeleeuwse kerkhof op de site is uitzonderlijk goed bewaard gebleven door de hoge grondwatertafel. De bewaarde kisten maakten dendrochronologisch onderzoek mogelijk, waarbij 94 graven precies werden gedateerd en de oorsprong van het gebruikte hout werd vastgesteld. **Een schat aan informatie kwam naar boven!**

IEPER - DE MEERSEN

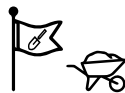
CIJFERS

BESCHERMD ERFGOED 2024

34

beschermde **vaartuigen**

55

beschermde
archeologische sites

673

beschermde **cultuurhistorische
landschappen**

1523

beschermde **stads-
en dorpsgezichten**

11.387

beschermde **monumenten**

Oppervlakte patrimonium en
afgebakende **erfgoedlandschappen**
stijgt tot **74.440** ha!

PREMIES 2024

45,8

miljoen euro
standaardpremies toegekend
We kenden **1061 premies** toe.

800.000

euro premies archeologie toegekend
We kenden **59 premies** toe.

2,7

miljoen euro
onderzoekspremies toegekend
We kenden **214 premies** toe.

1,4

miljoen euro
premies **varend erfgoed** toegekend
We kenden **14 premies** toe.

20,1

miljoen euro premies
volgens oproep toegekend
We kenden **31 premies** toe.

ONROEREND ERFGOED DIGITAAL

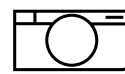
262.000

publicaties gedownload via
ons **open archief**

2,4

miljoen unieke bezoekers op onze
website en databanken

200.000

foto's uit West-Vlaanderen
gedigitaliseerd

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED TOT UW DIENST!

De collega's van het agentschap Onroerend Erfgoed staan elke dag tot uw dienst om te zorgen voor een gemeenschap begeistert door erfgoed. En dat gebeurt niet alleen op erfgoedsites zelf, maar ook achter de schermen. Een vlotte dienstverlening: daar streven wij naar! In 2024 voerden we dan ook enkele optimalisaties door.

We schakelden over naar **één centraal telefoon-nummer**, **mailadres** en **postadres** voor alle erfgoedgerelateerde vragen. Je hoeft je voortaan niet langer de vraag te stellen over waar je erfgoed zich bevindt, of bij welke dienst je moet zijn. Heb je een vraag? Dan stel je die ons gewoon.

Via mail naar **info@onroenderfgoed.be**, of door te bellen naar **02 553 16 50**. Moet je ons een brief of een pakketje sturen? Daar is nu een nieuw adres voor: **Koning Albert II-laan 15 bus 236, 1210 Brussel**.

Onze **Beeldbank** zit sinds 2024 in een nieuw jasje met een **nieuwe homepage**! Die combineert een frisse visuele stijl met een verhoogde gebruiksvriendelijkheid. Naast deze upgrade introduceerden we ook een uitgebreide #BeeldindeKijker-rubriek. Daar kan je niet alleen het maandelijkse uitgelichte beeld ontdekken, maar ook bladeren door het archief van voorgaande uitgelichte beelden en verhalen. Ideaal om inspiratie op te doen of herinneringen op te halen.

In ons **Geoportaal** kan je een profiel instellen met een vaste set lagen om gemakkelijk relevante informatie terug te vinden. In het verleden kon je al kiezen uit een algemeen profiel of een profiel met de focus op juridische gevolgen. Daar kwam in 2024 een profiel met de focus op archeologie bij. Enkele nieuwigheden: met de knop 'alle lagen uitvinken' schakel je in één keer alle kaartlagen uit. We hebben de dataverantwoordelijke (het agentschap of een lokaal bestuur) toegevoegd aan de attributentabel van de shapefiles en extra historische kaartlagen beschikbaar gesteld.

In Vlaanderen zijn duizenden mensen actief als metaaldetectorist of magneetvisser. Deze hobbyarcheologen moeten ook de onroerenderfgoedregelgeving volgen en een erkenning aanvragen. Sinds het voorjaar van 2024 is het mogelijk om die erkenning digitaal aan te vragen, rechtstreeks via ons e-loket.

Indicatoren reguliere werking 2024

In aanvulling op ons publieke jaarrapport bieden we inzicht in onze reguliere werking via indicatoren. Die geven aan welke output we realiseerden vanuit onze dagdagelijkse dienstverlening, intern en extern. Telkens wordt de tijdsreeks voor de laatste drie jaar gegeven.

HP01 - Het agentschap strategisch coördineren			
Indicatoren	2022	2023	2024
Algemene gemiddelde personeelstevredenheid	4,1	-	3,9
Realisatiegraad personeelsplan (aantal vte as is / aantal vte to be) op 31/12	97,1% (228,2 / 235)	97,4% (229 / 235)	95,4% (226,2 / 237)
Benutting vastleggingskredieten beleidskredieten	99,4% € 184.927.938 € 185.989.000	109,6% € 151.439.218 € 138.196.000	97,5% € 117.548.181 € 120.525.000
Benutting vereffeningskredieten beleidskredieten	90,3% € 105.063.667 € 116.354.000	75,2% € 100.927.624 € 134.186.000	82,7% € 121.146.011 € 146.486.000
Benutting vastleggingskredieten apparaatskredieten	98,0% € 20.836.628 € 21.253.000	97,6% € 21.964.225 € 22.498.624	98,3% € 22.617.084 € 23.010.537
Benutting vereffeningskredieten apparaatskredieten	97,7% € 20.746.236 € 21.229.000	97,7% € 21.964.090 € 22.474.624	98,4% € 22.623.038 € 22.986.537
Aantal partners waarmee structureel overleg doorging in jaar x t.o.v. aantal partners waarmee structureel overleg gepland was in jaar x	34 / 39	30 / 40	32 / 39
HP02 - Beleidsdocumenten opmaken			
Indicatoren	2022	2023	2024
-	-	-	-
HP03 - Beleidsaanbevelingen opmaken			
Indicatoren	2022	2023	2024
-	-	-	-
HP04 - Regelgevingsvoorstellen uitwerken			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal goedgekeurde wijzigingen van de regelgeving inzake onroerend en varend erfgoed	3	3	3
Aantal door het agentschap opgemaakte ontwerpen m.b.t. de regelgeving inzake onroerend en varend erfgoed	6	6	0
HP05 - Beslist beleid doorvertalen naar beleidsuitvoering			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal beslissingen van de Vlaamse Regering waarvoor na onderzoek een impact op onroerend erfgoed is vastgesteld	39	47	48
HP06 - Erfgoedbeleid monitoren en evalueren			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal indicatoren in de Monitor Onroerend Erfgoed waarvoor valide historische reeksen (laatste 5 jaar) beschikbaar zijn t.o.v. het totaal aantal indicatoren op 31/12	95%	95%	96,5%
Aantal nieuw toegevoegde indicatoren in de Monitor Onroerend Erfgoed	0	0	3

HP07 - Meldingen van metaaldetectievondsten en toevalsvondsten behandelen			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal toevalsvondsten dat tot een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een archeologische opgraving leidde t.o.v. het totaal aantal gemelde toevalsvondsten	13,6% 11 / 81	9,0% 13 / 144	14,1% 25 / 177
Aantal meldingen door erkende metaaldetectoristen	941	1.188	1.285
Aantal in opdracht van of door het agentschap uitgevoerde archeologische onderzoeken i.f.v. een wetenschappelijke vraagstelling (excl. onderzoek i.f.v. een bescherming of toevalsvondsten)	0	1	0
De kostprijs van het uitbestede onderzoek na een toevalsvondst t.o.v. de totale kostprijs van het archeologisch onderzoek na een toevalsvondst	75,4% € 252.525 € 335.099	77,9% € 737.776 € 947.325	86,0% € 1.157.886 € 1.346.250
HP08 - Kennisproducten ter ondersteuning van het beleid en van het behoud en beheer van erfgoed ontwikkelen en de toepassing ervan begeleiden			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal in de kalender waarderend onderzoek opgenomen rapporten gepubliceerd	27	63	54
Aantal in de kalender beleidsonderzoek opgenomen rapporten gepubliceerd	11	4	4
Aantal gepubliceerde handleidingen, afwegingskaders en richtlijnen in jaar	5	7	6
HP09 - Instrumenten voor het behoud van erfgoedwaarden inzetten			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal items dat is toegevoegd aan de vastgestelde inventarissen	0	19.064	25.311
Aantal items dat is geschrapt uit de vastgestelde inventarissen	0	2.449	2.855
Aantal definitief beschermde onroerenderfgoedobjecten (incl. varend erfgoed)	14	10	49
Aantal opheffingen en wijzigingen van beschermde onroerenderfgoedobjecten	33	25	130
Aantal goedgekeurde onroerenderfgoedrichtplannen en actieprogramma's	0	0	1
HP10 - De objecten- en besluitendatabank beheren			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal in de databank toegevoegde aanduidingsobjecten (interne aangroei o.b.v. datum creatie)	1.340	19.105	25.311
Aantal in de databank toegevoegde geïntegreerde erfgoedobjecten	5	0	10
Aantal in de inventaris toegevoegde publiek toegankelijke archeologische waarnemingen	1.314	947	957
Aantal erfgoedobjecten in de databank met een andere dataverantwoordelijke dan het agentschap onroerend erfgoed op 31/12/jaar x (overgedragen objecten)	-	7.517	10.762
Aantal in de databank toegevoegde erfgoedobjecten met een andere dataverantwoordelijke dan het agentschap in jaar x (nieuw aangemaakte objecten)	-	0	140

Aantal gemeenten waarmee een gebruikersovereenkomst voor de inventaris onroerend erfgoed is afgesloten op 31/12/jaar x	-	7	43
HP11 - Het onroerenderfgoeddepot beheren			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal raadplegingen in het depot van het agentschap	25	23	16
Aantal deponeringen in het depot van het agentschap	111	27	26
Aantal bruikleenaanvragen in het depot van het agentschap	15	11	13
Aantal uitgaande overdrachten in het depot van het agentschap	26	58	11
HP12 - Beslissingen nemen en adviezen verstrekken in het kader van het beheer van onroerend erfgoed			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal verstrekte adviezen m.b.t. vergunningsplichtige handelingen	1.758	1.913	1.783
Aantal verstrekte adviezen in het kader van planningsinitiatieven	103	171	nb
Aantal door het agentschap behandelde aanvragen voor toelating voor handelingen aan of in beschermde goederen (zonder erfgoedpremie)	1.225	1.240	955
Aantal door het agentschap behandelde aanvragen voor toelatingen archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem	52	47	30
Aantal eindbeslissingen van het agentschap over archeologienota's en nota's (incl. stilzwijgende aktenames)	3.215	3.062	2.871
Aantal behandelde meldingen van handelingen aan beschermd varend erfgoed	0	2	nb
HP13 - Financiële stimuli toekennen			
Indicatoren	2022	2023	2024
Het bedrag (euro) vastgelegd voor premies voor werken aan beschermd erfgoed	€ 126.116.501	€ 114.437.836	€ 97.269.971
Het bedrag (euro) vastgelegd voor meerjarenpremieovereenkomsten t.o.v. het aantal lopende meerjarenpremieovereenkomsten	€ 21.824.513 14	€ 16.131.403 14	€ 7.981.325 5
Het bedrag (euro) vastgelegd voor erfgoedpremies volgens de standaardprocedure t.o.v. het aantal toegekende erfgoedpremies standaardprocedure	€ 45.766.096 1.083	€ 46.947.999 1.095	€ 45.768.691 1.063
Het bedrag (euro) vastgelegd voor erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure t.o.v. het aantal toegekende erfgoedpremies bijzondere procedure	€ 12.631.068 40	€ 6.774.777 29	€ 4.200.523 20
Het bedrag (euro) vastgelegd voor onderzoekspremies t.o.v. het aantal toegekende onderzoekspremies	€ 2.329.153 205	€ 2.541.970 220	€ 2.688.700 214
Het bedrag (euro) vastgelegd voor restauratiepremies (oude regelgeving excl. meerjarenpremieovereenkomsten) t.o.v. het aantal toegekende restauratiepremies (oude regelgeving)	€ 29.994.721 137	€ 15.191.633 54	€ 12.623.306 58
Het bedrag (euro) vastgelegd voor erfgoedpremies via oproep t.o.v. het aantal toegekende erfgoedpremies va oproep	€ 13.131.007 30	€ 14.043.336 28	€ 20.841.730 31

Het bedrag (euro) vastgelegd voor onderhoudspremies voor varend erfgoed t.o.v. het aantal toegekende onderhoudspremies voor varend erfgoed	<u>€ 40.640</u> 4	<u>€ 118.554</u> 13	<u>€ 134.687</u> 12
Het bedrag (euro) vastgelegd voor beheerspremies voor varend erfgoed t.o.v. het aantal toegekende beheerspremies voor varend erfgoed	<u>€ 191.492</u> 1	<u>€ 0</u> 0	<u>€ 1.234.152</u> 2
Het bedrag (euro) vastgelegd en uitbetaald voor premies voor buitensporige opgravingskosten t.o.v. het aantal toegekende premies voor buitensporige opgravingskosten	<u>€ 107.272</u> 9	<u>€ 553.011</u> 18	<u>€ 550.539</u> 18
Het bedrag (euro) vastgelegd en uitbetaald voor premies voor vooronderzoek met ingreep in de bodem t.o.v. het aantal toegekende premies voor vooronderzoek met ingreep in de bodem	<u>€ 100.539</u> 26	<u>€ 342.176</u> 53	<u>€ 249.772</u> 41
Aantal ontvankelijk verklaarde premiedossiers op de wachtlijst op 31/12/jaar x t.o.v. het aantal dossiers op de wachtlijst op 31/12/jaar x-1	<u>309</u> 427	<u>264</u> 309	<u>239</u> 264
Het ontleend bedrag (euro) van de toegekende erfgoedleningen (consumentenkrediet) t.o.v. het aantal toegekende erfgoedleningen (consumentenkrediet)	<u>€ 4.959.366</u> 43	<u>€ 16.729.337</u> 119	<u>€ 3.168.509</u> 21
Het ontleend bedrag (euro) van de toegekende erfgoedleningen (investeringskrediet) t.o.v. het aantal toegekende erfgoedleningen (investeringskrediet)	<u>€ 1.571.483</u> 11	<u>€ 3.686.229</u> 17	<u>€ 1.147.541</u> 6
Het bedrag (euro) vastgelegd voor de gereglementeerde subsidies (samenwerkingsovereenkomsten - beheersovereenkomsten - projectsubsidies) t.o.v. het aantal toegekende gereglementeerde subsidies	<u>€ 4.785.303</u> 52	<u>€ 4.989.626</u> 52	<u>€ 6.295.276</u> 72
Het bedrag (euro) vastgelegd voor de facultatieve subsidies t.o.v. het aantal toegekende facultatieve subsidies	<u>€ 37.255.153</u> 23	<u>€ 4.882.192</u> 16	<u>€ 5.012.741</u> 20
Het bedrag (euro) van de in aanmerking komende kosten voor personenbelastingvermindering voor werken aan beschermd onroerend erfgoed (aanslagjaar x-1) t.o.v. het aantal uitgereikte attesten	<u>€ 568.993</u> 147	<u>€ 601.716</u> 120	<u>€ 5.040.884</u> 93
Het bedrag (euro) van het verkregen voordeel door gunstregime verkooprecht t.o.v. het aantal verkopen met gunstregime verkooprecht	<u>€ 1.616.912</u> 58	<u>€ 2.766.484</u> 66	<u>€ 1.964.393</u> 77
Het bedrag (euro) van het verkregen voordeel door gunstregime schenkbelasting t.o.v. het aantal schenkingen met gunstregime schenkbelasting	<u>€ 0</u> 0	<u>€ 0</u> 0	<u>€ 0</u> 0
HP14 - Beheersplannen begeleiden en goedkeuren			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal goedgekeurde beheersplannen	210	193	129
Aantal erkenningen 'open erfgoed'	5	1	7
Aantal goedgekeurde beheersprogramma's varend erfgoed	1	2	5
HP15 - Toezicht uitoefenen en beroepsprocedures organiseren			
Indicatoren	2022	2023	2024
Aantal raadgevingen door het agentschap in het kader van zachte handhaving	38	42	86

Organisatiedoelstellingen 2024

Organisatieontwikkeling gebeurt vaak achter de schermen en is niet altijd zichtbaar in onze publiek gepresenteerde resultaten. Nochtans is het een belangrijk aspect om onze organisatie met haar tijd mee te laten evolueren en te zorgen dat onze werking en dienstverlening van hoog niveau zijn. Daarom bieden we een kort bijkomend inzicht in onze werking uit 2024, met aandacht voor enkele verplichte rapporteringen.

Risicomanagement

Onze werking in het kader van risicomanagement kent twee focuspunten: enerzijds ons recurrente risicomanagement op strategisch en operationeel niveau, en anderzijds de aanbevelingen die Audit Vlaanderen formuleert in het kader van specifieke (proces)audits.

Voor dat eerste aspect legden we afgelopen jaar de focus op de risicobeheersing van processen die we eerder evalueerden. We voerden verschillende maatregelen in om de prioritaire risico's beter in de hand te hebben. Logischerwijze monitorden we ook onze voortgang op dat vlak. Voor de strategische risicoanalyse gebeurde bovendien een eindevaluatie, gelet op de afronding van de legislatuur. Die leidde tot een aantal 'lessons learned' die we meenemen naar de opmaak van ons volgende ondernemingsplan. Onze inspanningen maakten dat onze maturiteit op het vlak van risicobeheer -onze klemtoon in 2024- toenam van 2,6 naar 2,8 op een schaal van 5. Voor het aspect 'risico-identificatie en -evaluatie' behielden we onze eerdere score van 2,8 op 5.

Op het vlak van audits realiseerden we in 2024 een belangrijke aanbeveling over risicomanagement. Audit Vlaanderen bevestigde dat onze vernieuwde aanpak voor risicobeheer voldoet aan de vereisten. Onze vastgelegde methodiek, de toepassing ervan in verschillende risicoanalyses en onze monitoring daarvan toonden hun effectiviteit. Daarnaast werkten we verder aan de realisatie van de aanbevelingen uit de procesaudit 'erfgoedpremie via standaardprocedure'. We rolden verschillende maatregelen uit, zowel in onze IT-tools als in ons werkwijzen en taakverdelingen. We trokken die gewijzigde werkwijze waar mogelijk ook dadelijk door naar andere premiesoorten. In 2024 voerde Audit Vlaanderen een nieuwe procesaudit uit over het proces 'adviseren bij vergunningsplichtige ingrepen aan beschermd erfgoed'. De audit concludeerde dat we dit proces voldoende onder controle hebben, maar formuleerde een aanbeveling over informatieclassificatie. De remediëring daarvan integreerden we in een breder project dat we uitvoeren rond Informatieveiligheid. Tot slot bouwden we verder op twee eerdere audits waarvan we de aanbevelingen al eerder afrondden: we breidden het calamiteitenplan voor ons onroerenderfgoeddepot in Vilvoorde aanzienlijk uit met extra aspecten en we voegden de processtroom 'wijzigen van beschermingen' toe aan de digitale tool voor workflowmanagement bij beschermingsprocedures.

Personeelsbeleid en personeelsbesparingen

In 2024 bleef het personeelsbudget binnen de marges van het opgelegde besparingstraject. Het saldo op het einde van het jaar bedroeg 282.497 euro, wat een benutting van 98,6% betekent. Deze onderbenutting is niet structureel, maar volgt hoofdzakelijk uit de moeilijkheid om geschikte profielen te vinden ('war for talent') waardoor geplande aanwervingen vertraging oplopen. Tegelijk kregen we pas tegen het jaareinde zekerheid over bijkomende kredieten ten gevolge van de laatste loonindexering, wat het maken van prognoses aanzienlijk bemoeilijkte.

Negen nieuwe collega's kwamen in dienst voor onbepaalde duur. Naast deze structurele personeelsbewegingen wierven we vijf medewerkers voor een periode van drie maanden om projectmatige taken op te nemen. 25 medewerkers stroomden uit als gevolg van pensioen (10), vrijwillig ontslag (8), gedwongen ontslag (1) of einde contract van bepaalde duur (6).

Op budgettair vlak zagen we door de generieke besparingen een afname van onze personeelskredieten met 156.000 euro in vergelijking met het voorgaande jaar. Het realiseren van al onze opdrachten en taken binnen een afnemend personeelsbudget bleef een uitdaging.

In arbeidsplaatsen gerekend, diende Onroerend Erfgoed afgelopen legislatuur elf zogenaamde 'koppen' te besparen tegen eind 2024 (van 270 naar 259). We klokten de besparingsteller af op 35, wat betekent dat er

Uitgedrukt in voltijds equivalenten stelden we eind 2024 net geen 226 vte tewerk. Ongeveer 15,5% van onze actieve medewerkers werkte op dat moment deeltijds en zeven personeelsleden waren op 31/12/2024 langdurig afwezig wegens ziekte. Rekening houdend met het statuut van de betrokken medewerkers betekent dit een personeelsbestand van ca. 220 vte die we effectief kunnen inzetten.

Op vlak van integriteit stelden we in 2024 een van onze directieleden aan als contactpersoon integriteit van ons agentschap. Wat betreft diversiteit stelden we ons actieplan voor 2024-2025 op en startten we de uitvoering. We besteedden bijzondere aandacht aan sensibilisering over de reikwijdte van diversiteit en de manieren waarop diversiteit ongemerkt kan meespelen in alledaagse werksituaties. Cijfermatig scoort ons agentschap met 63% vrouwen zeer goed op het vlak van gelijke kansen en vertegenwoordiging van vrouwen. Maar op het vlak van leeftijd en afkomst zijn er nog stappen te zetten. Slechts 6,1% van de medewerkers is van buitenlandse herkomst en er werken momenteel maar vier personen met een arbeidshandicap. Dit toont aan dat we, hoewel we goed scoren op genderdiversiteit, nog veel kunnen verbeteren op het gebied van culturele diversiteit en het bieden van gelijke kansen voor mensen met een beperking.